

TÖÖLISTE HÄÄL

№ 1

10. aastakäik

Jaanuar 1937

E. Töölisühingute Keskliidu ja töölisnõukogude häälekandja

Kümme aastat „Tööliste Hääl“

Käesoleva numbriga „Tööliste Hääl“ astub kümne aasta aastakäiku. „Tööliste Hääl“ asutati 1928. a. pärast E. Töölisühingute Keskliidu esimest korralist kongressi. Sellest ajast alates on E. Töölisühingute Keskliit ja ta häälekandja „Tööliste Hääl“ pidevalt arenenud ja täienenud. Kui mõni aasta hiljem meil loodi seadusandlikul teel tööliskonna asutised, töölisnõukogud ja töölisvanemad, siis iseenesestmõistetavalt muutus „Tööliste Hääl“ ka nende häälekandjaks. E. Töölisühingute Keskliidu ja töölisnõukogude häälekandjana „Tööliste Hääl“ astubki käesoleva numbriga kümnendasse aastakäiku.

Kümne aasta jooksul „Tööliste Hääl“ on kajastanud kogu meie tööliskonna muresid, tuues järjekindlalt ülevaateid töö- ja palgaoludest, palgatülidest, sotsiaalseadusandlusest, ametiühingute ja töölisnõukogude tegevusest ning üldse kõigest, mis puutub töölise ellu.

Kümne aasta jooksul kindlalt väljakujunenud ilmega jätkab „Tööliste Hääl“ oma ilmumist ka 1937. a., püüdes olla kogu Eesti tööbiskonna hädade kajastajaks ning eestvõitlejaks nende kaotamisel.

„Tööliste Hääl“ on kujunenud ärksamale ja teadlikumale tööliskonnale lahutamatuks kaaslaseks, mida näitab ta püsiv lugejas- ning tellijaskond. Kümnendal aastal „Tööliste Hääl“ loodab veelgi võita juure uusi sõpru, uusi kaastöölisi ning lugejaid.

Nende lootustega „Tööliste Hääl“ algabki oma kümnendat aastakäiku.

T o i m.

Tellige veel täna «TÖÖLISTE HÄÄL» 1937. aastaks!

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutised. Tellida võib ka otse taliuselt, saafes tellimishinna 5- või 10-sendistes postmarkides.

Hoolitsege selle eest, et ka teie tuttavad ei unustaks tellida „Tööliste Hääl“ 1937. aastaks!

Tellimishind aastaks ainult 1 kroon.

Uus Pagaritööstuses ööföö keelu seadus.

Ed. Looft.

Riigivanema poolt 2. dets. 1936. a. dekreedina antud Pagaritööstuses öötöö keelu seaduse (RT 99 — 1936) ja Sotsiaalministri poolt sama seaduse § 1 ja 4 põhjal antud Pagaritööstuses töötamise keeluaja ja selles lubatavate erandite määruse (RT 102 — 1936) põhjal, mis kehtima hakkasid 1. jaanuaril 1937. a., kaotavad maksvuse 1929. a. kehtimapanud Pagaritööstuses öötöö keelu seadus ja sama seaduse põhjal antud määrused.

Pagaritööstuse öötöö keeluseaduse pärast on tööliste ja tööandjate organisatsioonide vahel võitlust peetud seaduse maksmahakkamisest, s. o. 1929. a. peale.

Töösturiite organisatsioonide poolt on vastavates ametiasutustes korduvalt nõutud, et pagaritööstuses öötöö keelu rahvusvaheline konventsioon kui meie oludele eluvõoras, tuleb üles öelda esimesel võimalusel. Opereeritakse valeandmetega ja väidetakse, et öötöö keeluseaduse maksvuse ajal olevat mitukümmend pagaritööstust pidanud oma tegevuse lõpetama. Seletatakse, et ettevõtetevaheline saaduste võistlus kauba turustamiseks olevat ainult siis normaalne, kui ööseti saadakse saadusi valmistada. Kiruti karistusnorme ja avaldati kirjutusi ajalehtedes, milles tehti avalikkusele selgeks, nagu oleks pagaritööstur riigis „teise järgu kodanik“. Töösturkonna algatusel on peetud rida ülemaalisi kongresse ja konverentse, kus vastuvõetud resolutsioonides ja otsustes käsitatakse ainult üht küsimust, s. o. kuidas lahti saada kurikuulsast öötöö keeluseadusest või muuta seadust nii paenduvaks töösturkonna kasuks, et seadusel enam tööliste huvide kaitsmiseks mõtet ei oleks. Seaduse põhjal oli võimalus vastaval ministril tööliste ja tööandjate organisatsioonide omavahelisel kokkuleppel töö algust ja lõppu ühe tunni võrra muuta. Tööliste kutseühing töösturkonnaga kokkulepet ei saavutanud, siis kutsuti töösturkonna poolt ellu isegi uus tööliste kutseühing, mille kaudu loodeti

öötöö keeluseadust pehmendada. Ka see „õilis“ kavatsus nurjus, kuna ellukutsutud tööliste ühing liitus varem tegutsenud tööliste kutseühinguga.

Loomulikult tuli tööliste kutseühingutel rasket võitlust pidada, et kaitsa kättevõidetud kallist õorahu. Ei olnud ju töölikonnal oma huvide kaitsmisel neid majanduslikke võimalusi kasutamiseks, mida omab töösturkond. Kuid meie kaitsesime endid tegeliku olukorra selgitamisega.

Möödunud kevadel loodi Riigivanema dekreediga Sotsiaalministeerium, kelle kompetentsi pidi kuuluma muuhulgas ka pagaritööstuse öötöö keeluseadusega seoses olevate küsimuste arutamine ja lahendamine. Töösturkond algas uut „rännakut“ öötöö keeluseaduse kaotamiseks. Loodeti kindlasti uuele ministrile selgeks teha, kui eluvõoras on kehtiv pagarite öötöö keeluseadus. Saadeti delegatsioonid, kuhu kuulusid peale Tallinna esitajate veel Tartu „führer“ Kuusloo Sotsiaal- ja Majandusministrite juurde. Selle tulemusena kutsuti Sotsiaalministri korraldusel kokku vastav komisjon, kuhu kuulusid peale ministeeriumi esindajate veel tööliste ja tööandjate esindajad. Tähen datud komisjoni koosolekust sai sotsiaalminister arvatavasti tõetruu pildi olukorrast, mis valitses enne öötöö keeluseaduse kehtimist ja mis valitseb praegu pagari- ja leivatööstustes. Minister püüdis vastavate organisatsioonide esindajate vahel kokkulepet sobitada, kuid see ei annud tulemusi sellepärast, et kummalgi poolel olid peakoosolekute poolt vastuvõetud seisukohad erinevad. Tööliste esindajad nõudsid:

1. Karistusnormide suurendamist seaduserikkujatele ja karistusnormide alammäära maksmapanemist.

2. Kontrollijatele sissepääsu võimaldamist tööstusesse igal ajal ja et töökotta avaneks igal ajal vaade.

3. Keelata ettevõtte valdajal isiklikult ööseti ja puhkepäevadel töötamine.

4. Eriliste järelevalve ametnikkude ametissepanemist, kes oleks asjatund-

jad ja kes võiksid ka teisi töökaitse seadusi ja määrusi pagari- ja leivatööstustes kontrollida.

5. Soovitati, et järevalve ametnikud määratakse kutseühingu poolt esitatud kandidaatide hulgast.

Töösturite seisukohad olid risti vastukäivad. Nende esindajad nõudsid:

1. Lubatagu eeltöödega alata kell 2 ja tegeliku tööga kell 3 öösel.

2. Lubatagu reede öösel vastu laupäeva kogu töö töötada.

3. Eeltööde mõiste alla viia kõik tööd peale küpsetamise jne.

Need töösturite nõudmised olid pagaritööstuse öötöö keelu seaduse konventsiooniga täiesti vastolus, mispärast arvatavasti ka nende seisukohti ei ole arvesse võetud uue pagaritööstuse öötöö keeluseaduse koostamisel.

Võrreldes endist ja maksvat pagaritööstuse öötöö keeluseadust ja seaduse põhjal antud Sotsiaalministri määrust, võib heal meelel tõendada, et tööliskonna ettepanekutega on arvestatud. Uues seaduses on rida paragrahe, mis tööliste arvamise järele loovad eelduse, et keeluseadusest tulevikus kindlasti kinni peetakse. Olgu selgituseks mõned paragrahvid uuest pagaritööstuses öötöö keeluseadusest, mis kindlasti mõju avaldavad põlistele öötöö tegijatele. § 7 käsitab sissepääsu käitisesse. Nimelt peab tööstur vastava jsk. tööinspektori või politseikomissari nõudel viima politseijaoskonda käitise hoovivärava täiesti korras võtme, kui sissekäik käitisesse on hoovist. § 8 põhjal on keelatud käitise akende katmine niiviisi, et väljaspoolt vaadates näha ei ole, mis käitises toimub. § 9 järele ei tohi käitise tööruumides olla ühtki ust, mille kaudu saab otseselt eluruumidesse või teistesse ruumidesse, mis ei ole tarvilikud käitise tööks. Tähendatud nõue hakkab kehtima küll alles 1. jaan 1938. a., kuid siiski on see oluline ja tervitatav. § 10 annab võimaluse Sotsiaalministril ajutiselt või jäädavalt sulgeda pagaritööstust ja ajutiselt või jäädavalt ära võtta pagaritööstuse pidamise õigus pagaritöösturilt, kelle käitise ju-

hatajat on karistatud Kriminaalseadustiku § 350^a põhjal vähemalt kaks korda. Karistusenormi on suurendatud, täiendades Kriminaalseadustikku § 350^a, mille järele pagaritööstuse pidajat või juhatajat, kes süüdlane selles, et ta ei täitnud seaduse või sundmääruse eeskirju, mis antud pagaritööstuse öötöö keelu kohta, karistatakse: arestiga mitte üle kolme kuu või rahatrahviga mitte üle kolmesaja krooni.

Sotsiaalministri poolt antud määruses Pagaritööstuses töötamise keeluaaja ja selles lubatavate erandite kohta on eeltööde mõistet tunduvalt laiendatud. Eeltööde loetelust võib järeldada, et nüüd kõik tööd peale küpsetamise loetakse määruse järele eeltöödeks. Määruse põhjal võib eeltöid teha homm. kella 3 alates teatud arv töölisi, aluseks võttes käitises töötavate tööliste üldarvu. Määruse § 4 järgi võib nimelt eeltöid teha 2—3 töölisega töötavas pagaritöökojas üks, 4—8 töölisega töötavas pagaritöökojas kaks, 9—15 töölisega töötavas pagaritöökojas kolm, 16—20 töölisega töötavas pagaritöökojas neli töolist jne. Pagaritöökodades, kus töötab ainult valdaja üks või ühe töölisega, võib ettevalmistavaid ja abitöid teha ainult valdaja ise. Tööline, kes teeb ettevalmistavaid ja abitöid ühel nädalal, peab järgneval nädalal olema vaba neist töist. § 7 põhjal peab käitises alati olema välja pandud kõikide käitise teenistuses seisvate isikute nimekiri, milles märgitud isiku ees- ja perekonnanimi, vanadus, ülesanded käitises ja palgalepingu sõlmimise aeg. Tähendatud § nõue kergendab kindlasti revideerimist.

Tööliskond loodab, et uus pagaritööstuse öötöö keeluseadus kutsub öötöö tegijad korrale ja tagab normaalse olukorra tekkimist. Jääb vaid soovida, et järelevalve organid lämmataks kohe põlised öötöotegijad k u t s u d e s n e i d k o r r a l e. Oleks siiski tarvilik, kui pagaritööstuse öötöö keeluseaduse järelevalve ametnikuks oleks asjatundjad isikud, kes võiksid ka teisi töökaitse seadusi ja määrusi pagari-, kondiitri- ja leivatööstustes kontrollida.

Tööinspeksiooni ülesandeid uue seaduse järgi.

J. Koppel.

Tööinspeksiooni seaduse (RT 77 — 1936 ja täiendus RT 96 — 1936) järgi on tööinspeksiooni ülesandeks üldiselt töökaitse ja sotsiaalkindlustuse seaduste põhjal antud määruste elluviimiseks kaasaaitamine ja järelevalve nende täitmise üle; järelevalve alla kuuluvates käitistes töötavate isikute tööjõu, elu, tervise ja kõlbluse kaitse eest hoolitsemine ja kõigi seaduslike abinõudega kaasaaitamine nende isikute füüsilise kui ka vaimse heaolu tõstmiseks ja majandusliku olukorra parandamiseks.

Sellele ülddeklaratiivsele normile järgneb seaduses tööinspeksiooni ülesannete üksikasjalik loetelu.

Esimesena määrab seadus tööinspeksiooni õiguse ja kohustuse teostada inspeksiooni käitistes ja viimaste poolt töölistele kasutada antud eluruumides, söögimajades, saunades, lõbususasutustes, haigemajades ja teistes käitiste poolt töölistele määratud üldkasulikes asutistes ja ruumides. Järelevalvet töökaitse seaduste täitmise üle on võimalik teostada ainult töökohtadel, mille tõttu tööinspeksiooni ametnikkudele on seadusega kindlustatud õigus nii päeval kui öösel ilma ette teatamata sisse minna ruumidesse või vaadata töökohti, eeldades, et seal töötatakse.

Kuni uue seaduse maksmahakkamiseni kuulusid tööinspeksiooni järelevalvele ainult tööstuslikud käitised ehk üldiselt öeldes, kui mitte arvestada mõningaid väheseid erandeid, kõik käitised, missugused kuulusid haigekassade ja kindlustusühingute alla. Uus seadus on sel alal tööinspeksiooni tegevusvälja tugevasti avardanud, kuna nüüd kuuluvad järelevalve alla kõik käitised, kus tarvitatakse palgalist tööjõudu, kui nende kohta on maksuma pandud mingisugused töökaitse eeskirjad, ja õppeasutiste käitised. Seejuures loetakse palgalisteks isikuteks mitte ainult neid, kes palka saavad, vaid ka neid, kes on palgaliste tööliste seisukohal, kuigi nad palka ei saa, nagu õpilased või praktikandid, kes käitistes töötavad.

Tööõiguses seni tarvitatud termin „ettevõtte“ on uues seaduses asendatud „käitisega“, missugune termin meie tööõiguses esineb küll juba 1931. a. seadusandluses, kuid tänini on laiadele hulkadele jäänud ebaselgeks. Uue termini tarvituselevõtt on tingitud sellest, et ettevõtte mõiste sisaldab eneses kasusaamise momenti, missugusel asjaolul aga töökaitse seisukohalt ei ole mingit tähtsust. Selle järele loetakse käitiseks iga töökoht, kus on tööandja, tööline ja kus tehakse tööd. Palgalise teenija tarvitamine kodustel töödel moodustab kodumajandusliku käitise, talupidajal on põllumajanduslik käitis, majaehitajal ehitustööstuslik käitis, kaupmehel kaubanduslik käitis jne.

1. jaanuarist 1937. a. maksuma hakanud Tööliste töölepingu seadus, kui töökaitse eeskiri, on tööinspeksiooni järelevalvele allutanud vast enam käitisi, kui neid seni järelevalve all oli, tõstes seega tööinspeksiooni töökoormat väga suurel määral. Selle seaduse alusel kuuluvad järelevalve alla näit. ärid, kaubanduslikud kontorid, söögimajad, kohvikud, restoranid, kinod, saunad, kodumajanduslikud käitised jne. ühes neis töötavate töölistega, arvatud välja nende käitiste vaimutöötajad.

Küsimuse, milliseid nähteid ja asjaolusid peab tööinspeksioon jälgima järelevalve teostamisel, lahendavad üksikasjalikult töökaitse seadused ja määrused, millede loetlemine siinkohal on tarbetu.

Järgmisena võtaksime põgusa vaatluse alla tööinspeksiooni ülesanded käitiste kaitsetehnilise ala korraldamisel. Selle ala alla laiemas mõttes kuulub tööohutikkuse kõrvaldamine käitistes töötavate isikute tööjõu, elu ja tervise kaitseks.

Tööohu kõrvaldamiseks tööstuslikkudes käitistes on meil maksvad 1913. a. veneaegsed kaitsetehnilised määrused, mis üldjoontes käsitavad mõningaid eeskirju käitiste hoonete, transmissioonide, töömasinate jne. kohta. Siinkohal tuleb märkida, et järelevalve auruka-

telde, tõsteabinõude ja elektriseadete üle allub Jõukomiteele.

Ülesannete täitmiseks sellel alal on tööinspeksioonile antud õigus teha korraldusi paranduste ettevõtmiseks masinate, tööriistade, tööruumide ja nende sisseseadete juures õnnetuste ja terviserikete vältimiseks. Kui aga käitises masinate või muude sisseseadete, tööriistade või ehitise juures ilmnevad säärasead puudused, mis ähvardavad töötajaid iga silmapilk surmaga või raskemate kehaliste vigastustega, võib tööinspektor käitises või ühes osas sellest töö otsekohe katkestada kuni puuduse kõrvaldamiseni. Käitise sulgemise kohta käivatest korraldustest tuleb korralduste tegijal otsekohe teatada Töökaitse ja Sotsiaalkindlustuse Osakonna Direktorile, kellest oleneb tööinspeksiooni ametniku korralduse kinnitamine või kinnitamata jätmine.

Siinkohal pole huvitusest märkida, et kõigist tööõnnetustest on ainult 10—12% tingitud otsekohe masinatest, kuna ülejääv osa langeb mitmesugustele muudele põhjustele. Esikohal umb. 25%-ga esineb asjade üle komistamine, astumine viga tekitavaile esemeile ja tõukel asjade vastu. Võrdse osatähtsusega (umb. 17%) esinevad asjade riistade kukkumine ning töö objektide käsitlemine ilma mehaaniliste abinõu-

det. Eeltoodust nähtub, et kaitsetehnilise ala korraldamisel tuleb peale masinate varustamise otstarbekohaste kaitsevahenditega suurt tähelepanu pöörata tööruumide igakülgsel korras hoiule ja paremale töökorraldusele, mille kohta tuleb üksikasjalikud eeskirjad luua sellekohaste määrustega, arvesse võttes seda, et tööinspeksiooni korralduse aluseks peab ikkagi olema seaduslik norm.

Alade ja asjaolude kohta, mille kohta seaduslikud eeskirjad puuduvad, on tööinspeksioonile jäetud õigus anda nõu tööandjatele ja töölistele viimaste tööjõu, elu ja tervise kaitsmiseks. Tulemused nõuandmise alal on juhuslikud ja olenevad peamiselt sellest, kuidas tööandja suhtub nõuandja autoriteeti ühest küljest ja sotsiaalküsimustesse üldse.

Seoses töötajate elu ja tervise küsimusega on tööinspeksioonile ülesandeks tehtud uurida tekkinud õnnetusjuhtumite põhjusi. Sellelega taotletakse selgitamist, kui tööõnnetus on tekkinud julgeoleku määruste rikkumiste tagajärjel, kuid selle toimingu peamine siht seaduse järgi on selgunud põhjuste varal püüda leida abinõusid tööõnnetuste edaspidise kordumise vältimiseks.

(Järgneb.)

Töölise lasteabirahast.

P. Margna.

Töölise madalate palkade juures on eriti raskest seisukorras perekonnainimesed, kellel toita lapsed. Üksikud tööstused maksavad küll vabatahtlikult töölistele kas väikest lasteabiraha või toetust, kuid sarnane tööandja äranägemisest olenev abiraha on juhuslik ja õige harva esinev. Sealjuures on veel suureks paheks see, et hoidutakse lasterohke tööliste töölevõtmisest.

Kuna riigi tulevik on sõltu noorsoo juurekasvatust, siis peaks olema riik erilisel huvitatud töölisperedele lähedamate lastekasvatuse võimaluste loomise küsimuses. See on seda olulisem, et töölispered on meil suhteliselt lasterikkamaid. Selle tähtsusest on osa riike (Prantsuse, Belgia, Austria) aru saanud ja muutnud nendes maades juba laialdaselt levinud vabatahtlikud lasteabirahad tööandjatele sunduslikkudeks. Lasteabiraha maksakse harilikult vastavate kassade kaudu, millede liikmeks olemine ja kassale vajaliste maksude maksmine on kõigile tööandjale sunduslik.

Kuna ka meil on tööliste lasteabiraha maksimise üldiseks ja sunduslikuks muutmine töölis-

konnas kõne alla võetud ja valitsusasutistes kaalumisel, siis arvan, et ei ole ülearune heita lühikest pilku mõnele välismaisele selle ala seadusele.

Belgias teostati õige kitsapiiriline osaline lasteabiraha sunduslikkus 1928. a. Laiem ja põhjalikum alus pandi sellele 4. augusti 1930. a. seadusega. Selle järgi on lasteabiraha saamise õigus kõigil töölepingu alusel töötavatel, töötagu nad tööstuses, kaubanduses või põllumajanduses.

Iga tööandja on kohustatud olema kas nende eneste või valitsuse poolt asutatud abiraha kassa liige. Kassa asutamiseks on vaja, et asutajateks oleks vähemalt 7 tööandjat, kellede teenistuses kokku vähemalt 1500 töolist. Erandina erilise loaga võib asutajate arv olla mitte alla kolme, kellede teenistuses kokku vähemalt 500 töolist.

Kassad töötavad kinnitatud põhikirja alusel. Põhikirjaga määratakse makstava abiraha, preemiade ja muude soodustuste suurus, tööandjate kohustuste suurus, abiraha asjus tekkivate tüliküsimuste lahendamiseks pariteetlisel alusel vahenduskomisjoni loomine ja muud vajalised normid. Tüli-

küsimused, mis ei ole lahendatavad komisjonis, otsustab lepituskomisjon või kohus. Nõudeõiguse iganemisajaks on üks aasta.

Abirahakassadega seoses olevate küsimuste otsustamiseks on töoministeeriumi juures kuninga poolt nimetatud 17-liikmeline komisjon, mille liikmeid on 5 töandja, 5 tööliste ja 2 Lasterikaste Perekondade Liidu esindajat.

Abiraha alammääraks on seaduse järgi kuus: 1. lapselt 15 franki, 2. lapselt 20 fr., 3. lapselt 40 fr., 5. lapselt 70 fr. ja igalt järgmiselt 100 fr. Abirahaõiguslikud on lapsed kuni 14-a. saamiseni, ametit õppijad ja kooliskäijad kuni 18-a. saamiseni. Abiraha saavad need, kes töötavad kuus harilikult vähemalt 12 päeva, kestusega mitte alla 4 tunni päevas. Kes ei tööta tervet kuud, saab abiraha vastavalt vähem. Haiguse ja tööpuuduse aeg loetakse töötajana vähemalt kolme kuu kestel. Tööõnnetuse puhul jääb abiraha püsima kuni tööliste tervenemiseni. Tööõnnetusest tingitud tööliste surma või kestva töövõimetuse puhul makstakse lasteabiraha edasi üldises korras. Naisele on kindlustatud võimalus mehe teenistuse eest saadav lasteabiraha saada oma kätte lastekasvatuse otstarbeks. Kassad maksavad abiraha kas kuu või veerandaasta kaupa ja kas vahetult või töandja kaudu. Abiraha ei arvata palgaks.

Töandja maksab kassale vähemalt iga mees- või nais- või tööliste tööpäeva eest 65 sentiimi ja iga nais- või tööliste

tööpäeva eest 35 sentiimi. Maks võib mõnel juhul kõrgendatud saada kuni 1,1 fr. ja 60 sentiimini. Peale selle on iga kassaliige (töandja) kohustatud kandma kassa administratsiooni kulud ja 5% lisamaksu tagavarakapitali hääks, kuni see kasvab kahe kuu väljaminekute suuruseks.

Kõik kassad on sunduslikult valitsuse poolt asutatud keskkassa liikmeks. Keskkassa saab oma sissetulekud liikmeks olevate kassade maksudest ja iga-aastasest riigi juurdemaksust 30 milj. fr. suuruses. Keskkassa ülesandeks on muuseumis aineliselt nõrgemate kassade rahaliselt toetamine, lasteabiraha maksmine tööõnnetuse tõttu töölt eemalejäänutele, pensionäridele ning neile tööliste, kes elavad töandjaga ühises majapidamises. Riigi juurdemaksu osa kasutatakse peamiselt abirahade kindlustamiseks ja suurendamiseks neile, kellel kolm või rohkem last.

Järelevalve kassade tegevuse üle kuulub töoministeeriumile.

Prantsusmaal tegutsesid vabatahtlikud abirahakassad alates 1918. a. Seadusega 11. märtsist 1932 tehti nad üldsunduslikuks. Abiraha makstakse lapse 14-a. saamiseni, ametit õppijalt ja kooliskäijalt 16-a. saamiseni. Abiraha suurus on kõikude departemangude järgi: 1. lapselt 15—30 fr., 2. lapselt 30—70 fr., 3. lapselt 45—120 fr. ja järgmistelt 20—120 fr.

Suurtööstuse töölistele lasteabiraha.

Juba ammu on töölikond nõudnud lasteabiraha maksmist. Nüüd on sotsiaalministeeriumis valminud „Tööstusettevõtete töötavate tööliste ja teenijate lasteabiraha seadus“, mis on saadetud seisukoha võtmiseks majandusministeeriumile. Kuuldavasti olevat tööliste lasteabiraha küsimus Vabariigi Valitsuses juba põhimõtteliselt jaatavalt otsustatud. Nii võib arvata, et nimetatud seadus peale majandusministeeriumi seisukohavõtmist varsti maksa pannakse.

Lasteabiraha seaduse eelnõu seletuskirjas lausutakse, et Lääne-Euroopa j. t. riikides on tööstusettevõtjad omal initsiatiivil asutanud kompensatsiooni- või lasteabiraha kassad, et sel viisil maksta oma töölistele ja teenijatele palgalisa laste kasvatamiseks. Sel on olnud tähelepanev mõju emade, imikute ning väikelaste tervisele. Kompensatsioonikassade ümber koondunud kodanikkude hulgas on sündinud samaealise muu rahvastikuga võrreldes palju suurem ning neis ringkondades surnult-sündinute ja laste suurem osutub üldiselt tuntuvalt madalamaks. Eestis suur osa suurtööstusi töötab aga väliskapitaliga, kusjuures kapitali mahutajad ei ole sugugi huvitatud meie rahva heolust. Nad pole kaugeltki nõus välismaa eeskujul oma töölikonnasuhetes vabatahtlikult kohustusi kandma. Sellepärast peabki meil tegema seadusega kohustuslikuks tööliste ja teenijate lasteabiraha maksmise, mis aitaks kaasa nende perekondade ainelisele kindlustamisele ning oleks üldiselt tarvilik meie rahva tervishoiu ning juureskasvu huvides.

Seaduseelnõu järgi lasteabiraha maksimiseks on nähtud ette n. n. kompensatsioonikassade süsteem: lasteabiraha maksmine toimuks üleriikliku lasteabiraha kassa poolt, kuhu tööstusettevõtete omanikud maksavad makse vastavalt ettevõtete töötavate tööliste ja teenijate arvule, vaatamata sellele, kas neil töölistel ja teenijatel on üldse lapsi või mitte. See on tarvilik sellepärast, et vastasel korral, kui ettevõtjad maksaksid lasteabiraha otse töölistele või maksaksid kompensatsioonikassasse makse vastavalt laste arvule, nad püüaksid palgata teenistusse vallalisi ja lasteta töölisi. Kompensatsioonikassade süsteemi juures ettevõtja peab aga maksuma lasteabiraha tööliste arvu, sellele vaatamata, kas neil töölistel on lapsi või mitte, nii et tal pole mingit põhjust eelistada lasteta töölisi. Ettevõtja poolt kassasse makstava maksu suuruse määrab iga aasta kohta kindlaks Vabariigi Valitsus majandusministri ettepanekul.

Lasteabiraha saamise õigus on päeva-, tunni- ja tükitöölistel, kes pidevalt töötanud kolm kuud, alates neljandast kuust, kuupalgalistel aga alates tööle võtmise päevast. Lasteabiraha makstakse lastel kuni 18 a. vanuseks saamiseni. Laste töövõimetuse korral, kui töövõimetus kaotatud vähemalt 75%, makstakse lasteabiraha laste vanust arvestama. Lasteabiraha makstakse: a) palgasajaile, kes töötavad kuutasu alusel, esimeselt abiraha alla kuuluvalt lapselt kr. 3.75, teiselt kr. 5.—, kolmandalt kr. 7.50, neljandalt ja igalt järgmiselt abiraha alla kuuluvalt lapselt kr. 10.— kuusi; b) palgasajaile, kes töötavad päeva-,

tunni- või tükitöö alusel — esimeselt abiraha alla kuuluvat lapselt 15 senti, teiselt 20 s., kolmandalt 30 s. ja neljandalt ning igalt järgnevalt abiraha alla kuuluvat lapselt 40 senti päevas.

Lasteabiraha kassa on juriidilise isiku õigustega asutis, kelle organiteks on nõukogu ja juhatus. Nõukogu koosneb tööandjate, tööliste, majandusministeeriumi ja sotsiaalministeeriumi esindajaist. Nõukogu liikmete arv määratakse kindlaks lasteabiraha kassa põhikirjas. Juhatus koosneb vähemalt kolmest

nõukogu poolt valitud liikmest. Kassa tegevus kuulub majandusministeeriumi järelevalvele.

Nimetatud eelnõu järgi on lasteabiraha õigus saada vaid suur tööstuse töölistel, s. t. tööstustes, kus töötajate koguarv on üle 50 või mehaanilisel jõul töötavate masinate kasutamisel üle 30. Vabariigi Valitsusel on aga õigus majandusministri ja sotsiaalministri ettepanekul laiendada seda seadust ka teistele tööstusettevõtetele.

Tööpuudusest ja tööliste puudusest

A. Kaera.

Põllutöölise kriisi põhjuseid käsitavates ja Tartu Ülikooli poolt auhinnatud võistlustöödes on muuseum väljendamist leidnud ka järgmine mõte: kui põllutöölise saadavus muutub soodsaks, siis on meil tegemist t e l i s e l t t ö ö p u u d u s e g a, mis aga rahvamajanduse seisukohalt on kahjulik nähe.

Rahvamajanduse seisukohalt vaadatuna on sama põhimõte maksev ka tööstustöölise kohta. Kuni tööstustöölisi veel vabalt saada on, ei saa meie öelda, et meil tööpuudust ei ole. Kui töölisi enam saada pole — siis vast võime öelda, et meil pole tööpuudust. Aastate kestel on meil nii harjutud töötute „tagavara“ olemasoluga, et kui kuskil raskete tööolude või madala palga tõttu töökäest näiline puudus tekib, siis kohe hädaldamine algab. Tekib mulje, et töökäte puudus on ebanormaalne ja lubamatu nähe. Tegelikult on just ümberpöördukt: t ö ö p u u d u s on ebaloomulik, lubamatu nähe, kuna töökülluse üle võib ainult rõõmustada, kui seda aga tegelikult oleks. On tõenäolik, et selline olukord meil töömahu edaspidise arengu kestel tekib, senised hädaldamised sel alal on aga suurel määral liialdatud ja varajased olnud.

Töömahu suurendamine, kõigi kodanike tööpõhjustiivne ärakasutamine on mõistliku majanduspoliitika esimene ja tähtsam ülesanne. Meil Eestis on majandusjuhtide poolt seda tihti silmas peetud, on sel alal ka tagajärgi saavutatud ja meie majanduse edaspidine areng samas suunas seisab samuti väljaspool kahtlust.

Need valitsuse majanduspoliitika praktilised sihid ühtuvad ka töölistkonna soovidega. Kuid samal ajal on ka tööandjate huvid tihedalt seotud meie majanduse edaspidise arengu kui ka masside ostuvõime suurenemisega. Vaevalt saab endale ette kujutada töösturit, kes ei sooviks suurendada oma tegevust ja läbikäiku, kui üldine majanduslik olukord seda lubab. Seega on siis majanduspoliitilised sihid — majanduse arengu tõusu suunas — ühised nii valitsusel, tööandjatel kui ka töövõtjatel. Selle suuna teostamisele kaasaaitamine tähendab seda tervet riiklikku mõtteviisi, mis rajatud ühiste huvidele ja mitte mingile ebatervele „ohvrite“ nõudmisele mingisuguse „üldsuse“ kasuks. Sest üldsus pole mingi ohvreid nõudev verejannuline ebajumal, üldsus oleme meie ise ja kui meie ühine käekäik kunagi mingeid ohvreid vajaks, siis olgu ka need ühised, jagatud kõikide vahel, igaihe kandjõu kohaselt. Praegune majanduslik olukord nõuab meilt aga mitte niivõrd ühiseid ohvreid kui ü h i s t e k a s u d e õ i g e t ä r a t u m i s t.

Kui majanduslik tõus on kasulik ja soovitatav kõigile, siis erilise tähtsusega on ta töölistele. Kui tõusu tagajärjel töömaht takistamatult suureneb, tekib olukord, kus käitiste värvate taga meie enam ei näe töötisjaid, vaid käitiste juhid peavad ise värvavale tulema, et otsida endale töölisi. See on olukord, mida meie normaalseks nimetame, kuna töötisjate karjana käitiste värvavas seismine meie arusaamise järgi on ebanormaalne olukord. Sellist normaalset olukorda ei tarvitse keegi kartata, ka tööandjad mitte, sest kuigi sellises olukorras tööliste reaalpalk märksa kõrgem on, saab vististi iga tööandja aru, et suureneva tegevuse juures temal kõrgemat palka maksa on kergem, kui vähesel, piiratud läbikäigu juures madalat palka. Nii kujunevad majanduse edendamiseks töölistele palgaolud soodsaks juba ainuüksi pakkumise ja nõudmise seaduse järele ja palgatülid selle tagajärjel saavad mitte sagenema, vaid vähenema. Need tööstused, kes ei soovi või ei suuda maksa ajakohast palka, lihtsalt jäävad töölistest ilma enne kui palgatüli tekkidagi jõuab. Õigeks palgamäära piiriks on tööstuse majandusliku tasuvuse piir ühelt poolt ja tööliste elatismiinumumi piir teiselt poolt. Normaalses olukorras ei peaks rahvamajanduse raskusi tekitama sarnaste tööstuste likvideerimine, mis endid majanduslikult ei tasuks, kui nendes töötasu elatismiinumumini tõuseks. See oleks ühtlasi ka tervendavaks puhastuskriisiks meie tööstusele, vabastades meid neist tööstuse vesivõsudest, kus palgad püsivad alla elatismiinumumi. Selliseid palku maksa ja sellise palgaga töölisi leida on võimalik ainult selle tõttu, et töömahu areng veel küllaldane polnud, et käitiste värvate taga veel inimesi seisis, kel valida oli: kas madal palk või töötaolu. Selline olukord on väärikalt ka rahvamajanduslikult: töötamine palgaga alla elatismiinumumi tähendab tööpõhjustiivset raiskamist. Sest tööpõhjustiivne rahvamajanduslik kapitali ebaproduktiivset raiskamist. Sest tööpõhjustiivne rahvamajanduslik kapital kui seda on kõik muud reaalkapitalid, ja selle omanikul, töölistel, on samasugune õigus mitte ainult tema poolt ettevõttesse paigutatud kapitali (oma tööpõhjustiivse) eest saada selle kapitali omahinda (elatismiinumumile vastavat tasu), vaid ka selle kapitali amortisatsioonit tasu. Loomulik järeldus sellest on — palkade reguleerimine majandusliku tõusu abil või palkade alammäära kindlustamise seadusega kuni loomulik tõus reguleerimiseks küllalt suur pole.

See on olukord, nagu ta olema peaks. Meie oleme sellest olukorras ühel ja samal ajal kaugel kui ka lähedal. Kaugel peamiselt mõtteviisi poo-

lest. Töösturite ringkondades kardetakse palgata-
seme tõusu, nähes selles koguni „ebaõiglaseid
nõudmisi“. Ei suudeta aru saada, et nii tööstuse
kui kaubanduse aluskiviks on just ostuvõimeline
(kõrgepalgaline) mass. Sest kes on siis see tarvi-
taja, kes meie siseturu toodangu ära tarvitama
peab? Meie on: tööline, põllumees, ametnik.
Mida väiksem nende sissetulek, seda kitsam
on turg toodangule. Ka põllumees on seda suurem
tööstustoodangu tarvitaja, mida enam ta suudab
toitaineid linnale müüa, s. o. mida suuremat hulka
võid, mune jne. suudab osta linlane. Ei saa olla
õitsvat majandust ilma masside kõrge ostujõuta.
Sellepärast pole sugugi eostarbekohane palkade,
s. o. ostujõu arenemise küsimuses „asuda äraoota-
vale seisukohale“, nagu deklareeris üks töösturite
esindaja hiljuti. Pole tulemas mingit messiat taev-
st valge hõbuse seljas, kes meie eest kõik kor-
raldab, vaid meie ise peame käed külge panema ja
oma majanduselu tõusu teostama, ilma aega rais-
kamata asjatule „äraootamisele“.

Kaugel selle korraldamise teostamisest oleme

Tallinna majateenijate töö- ja palgaolud.

R. Sõrmus annab ajakirjas „Eesti Sta-
tistika“ nr. 180 (11), 1936. a. ülevaate maja-
teenijate töö- ja palgaoludest. 1934. a. rahvaloend-
duse andmetel R. Sõrmus vaatab alul majateeni-
jate üldarvu, nende rahvust, perekonnaseisu, van-
nust, laste arvu ja päritolu. Artikli teises osas
R. Sõrmus vaatab Sotsiaalse Arengu Eesti Ühin-
gu algatusel ja kulul Üleriikliku Majateenijate
Ametiühingu kaudu 1935. a. korraldatud ankeedi
andmete alusel Tallinna majateenijate töö- ja pal-
gaolusid. Viimasest toome alamal lühikese kok-
kuvõtte.

Ankeedile vastanud Tallinna majateenijatest oli
pärit sünnikoha järgi valdadest 76,2%,
linnadest 22,1% ja alevitest 1,7%. Seega Tal-
linna majateenijad on rõhuvas enamuses maa pä-
ritoluga. Üksikutest maakondadest annavad Tal-
linnale majateenijaid suuremal arvul Viru-, Järva-
ja Harjumaa.

Vanemate elukutse järgi on majateeni-
jad suures enamuses põllutöölise, tööstustöölise
ja käsitöölise (kokku 67,9%) lapsed, kuna vä-
hem arv on taluperimeeste (26,5%) lapsed, kes ka
töenäoliselt on väiketalunditest.

Tallinna majateenijatest vallalisi oli ter-
velt 93%, leski üle 4% ja lahutatuid 2%; kuna
abiellulised puudusid ankeedile vastanute hulgas
üldse. See näitab väga kujukalt, et majateenija-
tena vaevalt esinevad abiellus olevad inimesed.

Hariduse poolest oli 94% Tallinna maja-
teenijatest algkooli haridusega, 4% oli saanud
algkooli haridusest mingi kõrgema hariduse ja 2%
oli keskkooli haridusega.

Ankeedi andmetest nähtub, et majateenijad
jäävad suures enamuses püsivalt sellele alale.
Töökoha vahetuse suhtes on aga olukord
hoopis vähem stabiilne. Nii vahetab aasta jook-
sul kaks korda töökohta ligi 20% majateenijaist
ja ligi 50% ei püsi kohal üle aasta. Tavaliseks,
sagedaimaks tööaja kestuseks ühel ja samal töö-
kohal osutub 1 aasta. Sellist töökohta vahetust

meie veel seepärast, et elatismiinimumile vastavad
palgaolud veel kaugelki teostatud pole ning nende
teostamine oleb täiel määral praeguse majandus-
elu tõusu lakkamatust edasikestmisest, kuni meil
käs nõndanimetatud „töölise puudus“. Praegu-
sed mõnes tööstusharus maksetavad madalad pal-
gad on võimalikud ainult sellepärast, et selle pal-
gaga töövõtjaid saadaval on. Kui neid enam saa-
daval pole, siis pole ka palka alla elatismiinimumi.

Lähidal sellele olukorrale oleme meie selle-
poolest, et meie majanduslik tõus kestab ja vas-
taval sellele ka töömaht suureb. Seda enam va-
jame riiklikku mõtteviisi. Riiklikku sel-
les mõttes, et igasugune „äraootamine“ ja majan-
duse arengule vastutöötamine, selle pidurdamine
pole ei tööliste ega ka töösturite huvides, sest
arengu kestes võivad mõlemad, arengu ärajäämi-
sel kaotavad mõlemad. Mõlemad asuvad ühel ja
samal laeval, mille nimeks on majandus. Kui see
laev karile jookseks, on mõlemad samuti karil
koos laevaga.

tuleb igatahes pidada liiga sagedaseks. Ummar-
guselt 30% ulatuses on töökoha ülesütletajaks töö-
andja ja 70% ulatuses majateenija ise. Enamasti
toimub lepingu katkestamine Balti eraseaduse ko-
haselt 2-nädalase ülesütleamisega. Kuid ei ole har-
uldane ka ülesütlemine päevapealt, eriti tööandja
poolt.

Majateenijate töökoha vahetusel etendavad Tal-
linnas vahendajatena võrdlemisi suurt osa vahe-
talituskontorid. Ankeedi andmeil saab
nende kaudu kohale ümmarguselt 35% majateeni-
jaist. Lähedalt samal arvul esinevad vahendajate-
na majateenijate tuttavad majaprouad. Peale
selle saavad majateenijad umbes võrdsel arvul
(15%) kohale tuttava majateenija või ajalehekuu-
lutuse kaudu.

Ankeedi andmeist selgub, et umbes 20% töö-
koha vahetajatest on juba enne endiselt töökohalt
lahkumist vaadanud omale valmis uue töökoha.
Nõnda sünnib vahetus osalt kohalt kohale. Enam-
jaol kulub aga siiski uue töökoha otsimiseks teat-
tud aeg, mis ulatub sageli mitme kuuni.

Töölepingu suhtes oli majateenimise alal
senini kehtimas vaid Balti eraseaduse § 4215, mis
näeb lepingu ülesütleamiseks ette 2-nädalase täht-
aja. Sel alal ei olnud välja kujunenud ka mingi-
suguseid üldisi traditsioone. Nii kujunesid töö-
lepingud tegelikult tööandja ja töövõtja igakordse
kokkuleppe tulemusena nii vormi kui ka sisu poole-
st täiesti juhuslikku laadi. 1. jaan. 1937. a. alate-
s hakkas kehtima Töölise töölepingu
seadus (RT 83—1936), mis osutub majateeni-
jate tööolude korraldamise suhtes
esimeseks töökaitse seaduseks. Enne
seda seadust kehtinud olukord oli majateenijate
seisukohalt väga puudulik.

Majateenijate töökoormise määravad väga
mitmekesised asjaolud, nagu korteri ja perekonna
suurus, laste arv perekonnas, vahest erilist hoolit-
semist vajavad perekonnaliikmed (haiged, vigased),
korteri küte (keskküte või ahjud) jne. Ankeedi

andmeil on Tallinna majateenijail tavaliselt koristada ja puhastada 3—5-toaline korter, millest 75% oli ahjuküttega, kus enamjaolt (65%) majateenijail tuli lõhkuda ja kanda korterisse ka puud. Perekonnaliikmete arvult majateenijate teenida olevad perekonnad on tavaliselt linnarahvastiku perekonnast suuremad. Nimelt on majateenijate teenidaolevas perekonnas keskmiselt 4,4 perekonnaliiget, arvatud kokku täiskasvanud ja lapsed. Tavaliselt laste eest hoolitsemine nõuab majateenijailt veel tunduvalt rohkem vaeva kui täiskasvanute teenimine. Peale selle umbes 50% majateenijaist peseb ka pesu.

Ankeedi andmeil majateenijate tööpäeva pikkus on keskmiselt 14,9 tundi. Sagedaimaks tööpäeva pikkuseks on aga 16 tundi, — töenäoliselt hommiku kella 6-st kuni õhtu kella 10-ni, mis aja vältel majateenijal tavaliselt tuleb sooritada kodumajapidamistööid. Umbes 30% majateenijaist kasutab sealjuures puhkuseks päevast vaheajaga kestusega 1½—2 tundi.

Suvepuhkust saab ankeedi andmeil ümmarguselt 50% majateenijaist. Puhkustsaanuil kestab see tavaliselt 2 nädalat.

Ankeedi andmeil majateenijate kuupalga normid kõiguvad tavaliselt 10—20 kr. vahel, kuid ka kõrvalekalded sellest ei ole haruldased. Vanuselt nooremate palganormid, kes arvatavasti osalt algajad sel alal, on silmnähtavalt madalamad. Majateenija keskmine kuupalk rahas on Tallinnas ankeedi andmeil 16,2 krooni. Lisaks rahapalgale majateenijad saavad prii toidu, enamjaolt eluruumi ühes kütte ja valgustusega, tavaliselt voodipesu ning pühadeks mõningail juhtudel ka gratifikatsioone. Toidu suhtes võib öelda, et majateenijate eneste avaldusel ligi 90% majateenijaist

saab sama toidu mis pererahvas ja ainult üksikute juhtudel antakse majateenijaile toitu jaopäras. Hinnates natuuras antava tasu raha peale ümber, saame palga üldsumma kohta järgmise kalkulatsiooni:

palk rahas	16,2 kr.
toit	18,0 „
eluruum, küte, valgustus, gratifikatsioonid jne.	8,0 „

Kokku 42,2 kr.

Selle tagasihoidlikult koostatud kalkulatsiooni alusel majateenijate töötasu on väga lähedane lihtnaistööliste teenistusele Tallinna tööstuslikes suurkätistes (1935. a. juulis 41,4 kr.). Tööaja suhtes tööstustöölised on muidugi palju paremas seisukorras, ent teisalt majateenija töö ei ole enamjaolt nii pingeline ega jõuline kui vabrikutöölisel.

Valdav osa majateenijaist elas tööandja korteris, ainult 15% elas väljaspool. Mida suurem on tubade arv, seda vähem on väljaspool elavaid majateenijaid. Korterites 3—4 toaga oli umb. 40% majateenijaist kasutada omaette tuba, suuremates korterites ulatus aga nende arv 75%-ni.

Sotsiaalse riisiko — haiguse, tööõnnetuste, vanaduse puhuks on majateenijad sundulikus avalikõiguslikus korras kindlustamata. Ankeedi andmeil saab aga umb. 60% majateenijaist haiguse puhul tööandjalt palka edasi, kuid millise aja kestel, seda ei ole võimalik ankeedi andmeil selgitada. 40% ulatuses aga majateenijad kaotavad haiguse puhul palga. Veel raskem on olukord ravimise suhtes, kuna tööandjad võtavad ravimiskulusid enda kanda ankeedi andmeil vaid 100 haigusjuhust 10 korral ja umbes samas ulatuses võtavad osa ravimiskuludest.

Ringvaade.

Tööinspeksiooni ametkond suurendamisele.

E. Töölisühingute Keskliidu peasekretär esitas 22. det. m. a. sotsiaalministrile keskliidu märgukirja, milles juhitakse ministri tähelepanu asjaolule, et suur hulk töökaitse- ja sotsiaalkindlustuse seaduste rikkumisi on tulnud toime just tööinspeksiooni ametkonna poolt teostatava kontrolli puudulikkuse tõttu. Keskliidu arvates puuduliku kontrolli põhjuseks on asjaolu, et tööinspeksiooni ametkond on liiga väiksearvuline. Eriti annab see end tunda just viimasel ajal, mil sotsiaalseadused ja ka töömaht märgatavalt suurenenud. Sellises olukorras on siis päris loomulik, et tööinspeksiooni ametkond tööga ülekoormatuse tõttu ei suuda vajalisel määral teostada järelvalvet. Kui jääda praeguste koosseisude juure, siis 1. jaan. 1937. a. alates muutub olukord veelgi halvemaks, sest siis toob tööinspeksioonile palju tööd juurde uus Tööliste töölepingu seadus. Terve rida laiendavaid seaduseelnõusid on veel väljatöötamisel, mis ka töenäoliselt varsti hakkavad maksma. Neil põhjusil E. Töölisühingute Keskliit peab tarvilikuks, et tööinspeksiooni ametkonda juba lähemal ajal suurendataks vajalise määran, nii et ta suudaks teostada tarvilist järelvalvet ja võiks hoida ära töökaitseaduste rikkumise.

Eriliseks sooviks on märgukirjas, et põlevkivi-

kaevanduste rajooni jaoks loodaks eriline tööinspektori või tööinspektori abi ametkohti, kes suudaks teostada küllaldast järelvalvet töökaitseaduste täitmise kohta selles tõusvas tööstusrajoonis.

Teiseks eriliseks sooviks on märgukirjas, et kindlasti võetaks tarvilisel arvul täitmisele uues Tööinspeksiooni seaduses ettenähtud tööinspeksiooni assistentide institut. Nende abil loodetavasti saab ka panna piiri ootöö keelu massilisele rikkumisele pagaritööstustes.

Ärakirjad märgukirjast saadeti majandusministrile ja tööliskojale.

Töbörside võrk laiendamisele.

Teedeministeriumis on valminud uus tööbörside seaduseelnõu, mis senisesse korda toob suuri muudatusi.

Tööturu üldist korraldamist juhiks endiselt teedeministeriumi avalike tööde osakond. Tööturu korraldusse puutuvate tähtsamate ja põhimõteteliste küsimuste selgitamiseks ja vastavate ettepanekute tegemiseks moodustatakse teedeministeriumi avalike tööde osakonna juures tööturu korraldamise komitee, mis koosneb teedeministeriumi esindajast komitee juhatajana ja liikmetena põllutööstusministeriumi, majandusministeriumi, sotsiaalministeriumi, Eesti Maaomavalitsuste Liidu, Eesti Linnade Liidu, põllutöökoja, maatöölise ja väikemaapidajate koja ning töölisvoja esindajaist.

Muudatuseks senises korras oleks, et vajaduse korral tööandmist ja tööpakkumiste registreerimist ja töövahetalituse korraldamist võib teostada avalik-õiguslike kutsealaliste organisatsioonide kaudu, vastava avalik-õigusliku kutsealalise organisatsiooni ja teedeministri vahelisel kokkuleppel.

Töøbörside kulud kannaks endiselt omavalitsused. Riik annab eelarve-korras toetust.

Töøbörside juhtimine ja töötute registreerimise kord jäävad endiseks.

Seaduse muudatusi põhjendatakse sellega, et viimastel aastatel on ilmsiks tulnud töötajate puudus, eriti põllumajanduses, ja seepärast tuleb senisest suuremat rõhku panna põllumajandusliku töövahetalituse korraldamisele, et seega kõiki meil olemasolevaid töötajareserve otstarbekalt ära kasutada. Selleks tuleb töövahetalitust laiendada.

Põllutöölise vahetalitust teostaksid nii töøbörsid kui ka põllutöökoja ja selle kohapealsed konvendid.

Vaimsel alal töötajate töölepingu seadus.

Sotsiaalministeeriumi poolt on välja töötatud Vaimsel alal töötajate töölepingu seaduse eelnõu, mis haarab oma alla kõik töötajad, kelle töö nõuab rohkem vaimset kui kehalist pinget. Eelnõu loeb üksikajaliselt üles, kes kuuluvad vaimsel alal töötajate hulka, nimelt:

1. isikud, kelleledele on usaldatud administratsiooni- ja järelevalve ülesanded, nagu: igasuguste käitiste juhatajad, direktorid ja ärijuhid, insenerid, keemikud, tehnikud, konstruktorid ja minöörid ning steigerid mäetööstuses, kontrolörid, meistrid ja muud isikud, kelle ülesanded on suuremad lihtsast järelevalvest, sisaldades eneses ka neile alluvate töölise töö juhtimist, kontrolli ning inspeksiooni ja vastutust töölise töö eest, samuti ka säärased töö-järelevaatajad, kes teevad järelevalve kõrval ka bürootööd;

2. isikud, kes töötavad alal, vaatamata nende töö kunstilisele väärtusele, nagu maalikunstnikud, skulptorid, lauljad, muusikud jne.;

3. teatrite, orkestrite, kinostuudiote ja ringhäälingute artistide personali kui ka sõnalise ja muusikalise kava eksperdid;

4. ajakirjanikud;

5. arstid, hambaarstid, loomaarstid, rohuteadlased, rohuteadlaste kandidaadid ja apteegi assistendid, velskerid, ämmaemandad, halastajaõed ja laborandid;

6. isikud, kes teevad büroo- või kantselei-, kalkulasiooni-, joonestus-, raamatupidamis-, arvepedamis- ja kassapidamistööd;

7. telegrafistid ja telefonistid;

8. agronomid, õpetatud aednikud maa- ja hoonetehindajad, maamõõtjad, meierid, metsaülemad ja metsnikud, kultuurtehnikud, instruktorid ja kontrollassistendid;

9. äriteenijad, kel on valimise õigus eratevõtete ametnikkude koja äriteenijate sektsiooni, proovireisijad ja kindlustusseltsiagendid.

Seaduse alla ei käi: 1) riigi ja omavalitsuse teenijad, koolide õppejõud, kaitseväelased ja niisugused isikud, kel riigiteenijate kohta

maksta pandud õigused ja kohustused; 2) mere- ja 3) õpilased.

Kuna vaimsel alal töötajate töötingimused erinevad õige oluliselt kehalistel töötajate isikute omadest, siis sellepärast ei saadudki neid viia 1. jaan. 1937. a. kehtima hakanud Töölise töölepingu seaduse alla, vaid tuli töötada välja uus seadus.

Senini normeerisid meil vaimsel alal töötajate teenistustingimusi peamiselt Balti eraseadus ja osalt Kaubandusseadus, millised aga mõlemad on juba ammugi vananenud.

Töölise uus palgaraamat.

Uue Töölise töölepingu seaduse alusel on sotsiaalminister annud Töölise palgaraamatu määruse (RT 102 — 1936) ja selle lisana uue palgaraamatu vormi. Uues töölise palgaraamatu vormis on ette nähtud ka erilahter „Tükitöö korral tagatud põhipalk“, nii et palgaraamatusse tuleb selgelt sisse kanda, kas töölisele tükitöö puhul on kindlustatud põhitöötasu või mitte. Vana palgaraamatu järgi tuli selles suhtes paari viimase aasta jooksul ette palju arusaamatusi, eriti ühenduses töölise palgalise puhkeaja tasuga, mis praegu näit. a.-s. Fr. Krulli tehastes on kujunenud suuremaks konfliktiks. Nende arusaamatuste puhul pöördus ka E. Töölisühingute Keskliidu ajutine juhatus paaril korral sotsiaalministeeriumi töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakonna direktori poole, paludes uues palgaraamatu formulaaris see küsimus kuidagi ära lahendada. Nagu juba nimetatud, ongi nüüd uues palgaraamatu vormis ette nähtud erilahter põhitöötasu jaoks.

Ka riigimõisade töölised vajaksid lasteabiraha.

„Uus Eestis“ (nr. 346, 21. det. 1936. a.) kirjutab keegi riigimõisa tööline täiesti õieti:

„Praegusel ajal räägitakse palju lastearvu tõstmisest ning soovivatakse lasterikaste perekondade toetamist, mis ka kõigiti tervitatav nähe.

Riigiteenistuses olevatele lastevanematele maksetakse juba ammugi lasteabiraha. Ainult riigimõisade teenijaskonna lastevanemad on jäetud vaeste ossa. On küllalt neid riigimõisade teenijate perekondi, kus on neli ja viis last, ja keskmiselt saab riigimõisa teenija palka, natuuratasu (korter, küte, vili, piim ja aiamaa) kaasa arvatud, kroonist kuni krooni viiekümne sendini päevas. Ning sellest peab jatkuma kogu perekonna ülalpidamiseks ja laste koolitamiseks!

Võib üles kerkida väide, et igas mõisas on teenijaskonnal palju lapsi ja nende abirahastamine võib majapidamisele üle jõu väljaminekuid sünnitada ning majapidamine pole suuteline maksta. Kui aga jälgida ajakirjanduse veergudel avaldatud riigimõisade aruandeid, näeme, et enamuse majapidamisi on lõpetanud aasta 7000—8000-kroonise ülejäägiga, mõned vähem, mõned rohkem.

Nüüd kus lasteabiraha senistel saajatel veelgi tõsteti, tuleb tõesti tunne, et oled silmapaari vahele jäetud, kuigi oled korralikult kodaniku kohustused täitnud, oled rahvaarvu juurekasvu eest hoolitsenud, ühe sõnaga — oled praeguste sõnade ja soovide järgi talitanud.

E. Töölisühingute Keskkliit müüb alandatud hinnaga järgmisi ametiühingulisi ja tööõiguslikke küsimusi käsitavaid raamatuid:

1) „Töökaitse seadused ja määrused seletustega“, koostanud Kohtu- ja Siseministeeriumi nõunik J. Klesment. E. Töölisühingute Keskkliidu väljaanne, Tallinn 1932. a. 144 lk. — Alandatud hind 25 senti, ostes vähemalt 10 eksemplari kohemaksetavas rahas — 15 s. eksemplar. Raamatuga antakse kaasa vahepeal muudetud seaduste ja määruste loetelu.

2) *Sigrid Hansson* „Rootsi ametiühinguline liikumine“, tõlkinud E. Joonas, Tööliste kirjastuse ühisuse väljaanne, Tallinnas 1930. a. 48 lehekülge. Alandatud hind 10 senti.

3) E. Joonas „Ametiühingud, nende ülesanded ja võitlusvahendid“. Ametiühingulase käsiraamat, E. Töölisühingute Keskkliidu kirjastus, Tallinnas 1927. a. 128 lehekülge. — Alandatud hind 10 senti.

4) *Aug. Gustavson* „Vanaduse-, invaliiduse- ja järelejäänute kindlustus“. E. Töölisühingute Keskkliidu väljaanne, 1934. a. 32 lehekülge. — Alandatud hind 5 senti.

Raamatud on saadaval E. Töölisühingute Keskkliidu büroos, Tallinnas Pärnu mnt. 41–5. Raamatuid võib tellida ka kirja teel, saates raamatu hinna postmarkides. Sel juhul tuleb saatetuluks iga raamatu kohta juurde lisada 5 s. eest postmarke.

Arvan, et asi küllaltki tähelepanuvääriv, sest riigimõisades teenijate perekondade arv on küllaltki suur. Lootes, et vastavad ministriumid võtavad küsimuse arutusele ja lahendavad praeguse olukorra. Riigimõisa teenija.“

1027 töötut.

Registreeritud töötute arv kõigis tööbörsides kokku oli 2. jaanuariks 1.072, nendest 237 meest ja 835 naist.

Aasta tagasi samal ajal oli registreeritud töötute arv 962. Detsembrikuu teisel poolel registreeriti esimest korda 261 töötut.

Vahetalituse alal registreeritud töövõtjate arv kõigis tööbörsides kokku oli 2. jaanuaril 916, neist 581 meest ja 335 naist. Aasta tagasi samal ajal oli registreeritud töövõtjate arv 1.045.

15. detsembrist kuni 2. jaanuarini oli tööbörsides registreeritud tööpakkumisi 2.880. Sama aja jooksul rahuldati tööbörside kaudu 891 tööjõu nõudmist ning 2. jaan. oli tööbörsides vabade kohtade arv 1.989, nendest 23 nõudmist naistööliste peale ja 1.966 nõudmist meestööliste peale.

Töösturkond organiseerub kutsealaliselt.

Kaubandus-tööstuskoja peakoosolekul koja esimees J. Puhk, kõneldes koja ülesannetest, toonitas eriti tööandjate kutsealalise organiseerumise vajadust — vastukaaluks ametiühingutele (vt. ka A. Kaera kirjutist „Tööliste Hääles“ nr. 10, 14. dets. 1936). Kutsealaline organiseerumine algas töösturkonnas juba mõni kuu enne J. Puhki nimetatud kõnet. Selle kohta kirjutatakse „Kaubandus-tööstuskoja Teatajas“ (nr. 24, 25. dets. 1936) muuseas:

„Kutsealade järgi organiseerumises, kus teed rajavana suvel registreeriti Üleriiklik Tekstiiltöösturite Ühing, on nüüd järgnenud Üleriikliku Maisainetetöösturite Ühingu asutamine ja teoksil on samalaadsed keemia- ja savitöösturite ühingud. Kui veel arvesse võtta, et paberi- ja põlevkivitööstusettevõtted on oma koostöö ja väikese arvu

tõttu kutsealaliselt niisama hästi kui organiseeritud, puudub vaid vormiline moment, siis ei tohiks olla kahtlust, et eeltoodud kogu maailmas töösturkonna organiseerumise aluseks olev vorm on ka meil vastuvõetavaks tunnistanud (Sõrendused meie „T. H.“ toim.).

Töösturite organiseerumine on toimunud nende eneste algatusel ning vabalt ja ühtlasi annab see tunnustust, et seni juhtivamate töösturite organisatsioonide ümber koondumisel takistuseks olnud ettevõtete suuruse, omanike rahvusliku kuuluvuse ja isiklike vahetõrgete häirivad mõjud on nihkumas tagaplaanile.“

Uusi liikmeid E. Töölisühingute Keskkliidus.

E. Töölisühingute Keskkliidu juhatuse koosolekul 18. dets. 1936. a. otsustati võtta vastu Keskkliitu Eesti Metsapraaakerite Ühing, kellele esitatud nimekirja järgi on üle maa 111 liiget; Tallinna Puutööliste Ametiühing — 149 liiget ja Tallinna Ammaemandate Selts — 45 liiget.

E. Töölisühingute Keskkliidu juhatust täiendati.

E. Töölisühingute Keskkliidu juhatuse koosolekul 18. dets. m. a. otsustati ajutist juhatust täiendada Eesti Raudteetöölise Ühisuse esimehe J. Normaniga, kellelt on saadud ka vastav nõusolek juhatuse tööst osavõtmiseks.

Rahvusvaheline Ametiühingute Liit ja E. Töölisühingute Keskkliit.

Mõnes kohas tööliskonnas liigub kuuldus, nagu oleks E. Töölisühingute Keskkliidu ajutine juhatust otsustanud välja astuda Rahvusvahelisest Ametiühingute Liidust või juba sealt välja astunudki. See kuuldus ei vasta tõele. E. Töölisühingute Keskkliidu ajutisel juhatusel pole olnud mingisugust kavatsust astuda välja Rahvusvahelisest Ametiühingute Liidust ega saa sellist kavatsust ka edaspidi üles kerkida. E. Töölisühingute Keskkliit on endiselt Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu liige.

E. Töölisühingute Keskkliidu ajutine juhatust.

«TÖÖLISTE HÄÄL» on kogu Eesti organiseeritud tööliskonna häälekandja

Tööliskoja teateid.

Tööliskoda otsustas moodustada kaks toimkonda, nimelt sotsiaalpoliitilise toimkonna ja Tallinna töölisanemate toimkonna. Esimesse toimkonda valiti A. Petrov, R. Koppelman, H. Ausmees, A. Saul, V. Ado. Toimkonna esimeheks määras koja esimees A. Petrovi. Tallinna töölisanemate toimkonda valiti J. Kurvits, R. Koppelman, E. Petree, A. Kaasik, A. Orumäe. Toimkonna esimeheks määras koja esimees R. Koppelmani. Sotsiaalpoliitilise toimkonna ülesandeks on seaduseelnõude ja sotsiaalpoliitiliste algatuste kohta juhatusetele ettepanekute ja arvamiste esitamine. Tallinna töölisanemate toimkonna ülesandeks on Tallinna igakuiste töölisanemate ja valijameeste koosolekute korraldamine.

Tööliskoja esindajaks Rahvuskogu teise kotta valiti Oskar Koplus, „Ilutruki“ töölisanem Tartust. Tööliskoja esindajaks Riigimajandusnõukokku valiti August Petrov, Tallinna linna trammii töölisnõukogu esimees. Tööliskoja esindajaks Tariifinõukokku valiti koja sekretär Ilmar Rebane. Majandusliku loenduse komiteesse valiti Tööliskoja esindajaks nõunik A. Renning. Varemalt olid Riigimajandusnõukogus, Tariifinõukogus ja töötülide lahendamise komisjonis tööliskonna esindajad määratavad E. Töölisühingute Kesklüdi poolt, kuid Tööliskoja kui avalikõigusliku asutise ellukutumiseiga need esindused loomulikult läksid Tööliskojale.

Tööliskoja eelarve 15. nov. 1936. a. kuni 31. märtsini 1937. a. võeti vastu tasakaalus Kr. 7000.— järgmisel kujul:

1. Tulud:	toetus riigieelarve korras	Kr. 7000.—
2. Kulud:	palgad	„ 1800.—
	päeva- ja söidurahad	„ 1600.—
	inventar	„ 700.—
	üür	„ 620.—
	küte- valgustus, kor-	
	rashoid	„ 200.—
	bürookulud, kantsel-	
	itarbed, telefon	
	ja post	„ 1000.—
	kirjandus	„ 100.—
	trükingud	„ 650.—
	ettenägemata kulud	„ 330.—
	Kokku	Kr. 7000.—

Hiljem kanti 700 kr. bürookulude alt üle inventari alla.

1937.—38. a. riigieelarve ettepanekus oli kojale ette nähtud riigi toetust Kr. 14.000.— Koja juhatus pöördus sotsiaalministri ja majandusministri poole palvega toetust suurendada, kes olid ka nõus toetama toetuse suurendamist kuni Kr. 20.000.—

31. dets. Tööliskoda esitas Vabariigi Valitsusele sotsiaalministri kaudu märgukirja üürihindade tõusu asjus, paludes rakendada ehitus- ja majanduspoliitilisi vahendeid selle pidurdamiseks.

Edasi pöörduti sotsiaalministri poole märgukirjaga, milles palutakse kaitseministeeriumi arsenalitöölaliste haiguskindlustuse seaduse teeksaamist kiirustada ja see kehtima panna võimalikult koos üldise haiguskindlustuse seadusega.

Haridusministeeriumi poole pöörduti Kohla-Järve töölisnõukogu algatusel Jõhvi mäekooli ületoomiseks Kohla-Järvele, et muuta see tööstuslik õppeasutus tööliste ka tegelikult kättesaadavaks.

Maatööliste ja väikemaapidajate koja teateid.

Koja juhatus oma koosolekul 19. detsembril m. a. määras üksikajaliselt kindlaks Koja seisukohad sotsiaalministeeriumi poolt väljatöötatud sotsiaalseaduste suhtes. Nii leiti haiguskindlustuse seaduse eelnõu arutamisel, et sundlikku kindlustust haiguste vastu tuleks laiendada ka maatööliskonnale. Sealjuures märgiti aga, et juhul, kui selle korra läbiviimine celtähendatud eelnõu alusel peaks tekitama raskusi, siis tuleks maatööliste juures välja töötada vastav eriseadus, milline hakkaks kehtima ühel ajal üldise haiguskindlustuse seadusega. Selle eriseaduse koostamisel aga peab Koda eriti tähtsaks, et arvestataks maaelu iseärasusi formaalsuste ja tariifide alal, peetaks silmas maatööliskonna madalaid töötasusid kindlustusmaksude määramisel ja jagataks kindlustuskulude tööliste, tööandjate ja riigi või omavalitsuste vahel.

Samuti tunnistati hädavajalikuks vanaduse, invaliidisuse ja järelejäätute kindlustamise korra laiendamine maatööliskonnale ühe-aegselt vastava seaduse maksmapanemisega tööstustöölisele, jällegi kas üldise seadusega, kus maaolude kohaselt ette nähtud vajalised erandid, või vastava eriseadusega. Siingi rõhutas juhatus, et kindlustusmaksude ulatuse kindlaksmääramisel tuleks meelestada maatööliskonna väikseid sissetulekuid ja võtta kindlustuskulud osaliselt riigi või omavalitsuste kanda.

Järgnevalt fikseeriti Koja seisukohad haridusministeeriumis koostatud Kutsehariduslike õppeasutiste seaduse eelnõu suhtes, kus eriti alla kriipsutati, et kutsehariduse ümberkorraldamisel tuleks anda väärikas koht õppinud põllutöölise ettevalmistusele ja koolivõrgu koostamisel nähtaks ette ka eriliste väikemaapidajate erikoolide asutamine Taani „husmand-koolide“ eeskujul, millised õppeasutused varustavad oma kasvandikke vajaliste teadmistega väiketalundite otstarbekohaseks majandamiseks.

Edasi vaadati läbi teedeministeeriumi avalikkude tööde osakonna poolt seisukohavõtmiseks saadetud Tööbörside ja riiklikkude, kogukondlikkude ning ühiskondlikkude tööde korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu, kus avaldati peale seadustechniliste parandus-ettepanekute soovi, et rõõbiti töövahetlitasutuste võrgu tihendamisega võetaks eelnõu alusel loodavas tööturu korraldamise komitees võimalikult peatselt täies ulatuses lahendamisele ka kõik need küsimused, mis ühenduses põllutöölise puuduse lahendamise probleemiga, nagu palgaolude ja tööaja korraldamine, korteriolude parandamine, töökaitse-määruste fikseerimine, puhkeaja kindlaksmääramine jne.

Samal koosolekul valiti ka Koja esindajad mitmesugustesse asutustesse ja komisjonidesse, nagu: rahvuskogu teise koja liikme valijameesteks väikemaapidaja G. Abel, Lagedilt ja maatöölise G. Taalman, Raasikult; Riigimajandusnõukogu liikmeks Koja esimees H. Maandi, tariifinõukogu liikmeks — koja sekretär-eriteadlane A. Vaigo ja põllutöölise õnnetuspensionide komisjonide liikmeteks — 1. jsk. tööinsp. juures Tallinnas — G. Abel, 2. jsk. Tallinnas — G. Taalman, 3. jsk. Rakveres — J. Tamberg,

Küst; 4. jsk. Pärnus — J. Post, Saugast; 5. jsk. Tartus — J. Arst, Kudinast ja 6. jsk. Valgas — R. Allas, Vaabinast, kuna sotsiaalministeeriumi juures asuva peakomisjoni liikmeks määrati sekretär-eriteadlane A. Vaigo.

Järgmisel juhatusel koosolekul 4. jaan. s. a. kinnitati Koja asjaajamise ja arvepidamise juhatuskiri ja võeti üksikasjalise vaatluse alla põllu- ja metsatööliste töö- ja palgatingimused. Põllutööliste alal asuti seisukohale, et praegu kehtiv põllutööliste tööaja ja palgaolude korraldamise seadus 1921. a. on sisult vananenud ja muutunud oludele mittevastav, mispärast tuleb kiires korras asuda selle põhjalikule ümbertöötamisele ja laiendamisele. Uues seaduses tuleks Koja arvates lahendada põllutöölise õiguslik iseloom, palgaküsimused, teenistusvahekorid töandjaga, puhkeae, töökaitse, lasteabiraha, kauemat aega põllutöölisena töötanud isikute eesõigused j. t. Edasi fikseeriti Koja soovid põllutööliste sõrduolude parandamise, töökohale sõitmiseks sõrduosodustuste andmise, välistöölise sissetoomise kavatsuse j. t. küsimustes. Kõik loetletud põhimõtted otsustati teha teatavaks põllutöö- ja sotsiaalministrile, Põllutöökojale ning avalikkude tööde osakonna juure loodud tööturu korraldamise komiteele, kes asub eeskätt sõeluma põllutöölise puuduse probleemi.

Järgnevalt kaaluti metsatöölise seisukorra parandamist ja otsustati siin pöörduda põllutööstuste ja riigimetsatööstuse poole, et laiendataks metsatöölisele korterite muretsemist, kaalutaks ka töölise varustamist toiduainetega, normeeritaks seadusandlusega õnnetuspensionide andmise kord, ühtlustataks palgaolud vastavalt üldise elukalliduse ja ümbertöötatud metsamaterjalide hindade tõusule, parandataks töötingimusi, eriti tehtud töö vastuvõtmise alal jne.

Lisaks ülkirjeldatule on Kojas läbi vaadatud ja seisukohad avaldatud rea kalurkonda puutuvate seaduseelnõude suhtes ning põllutööstuste ja riigimetsatööstuste poolt väljatöötatud Asundusseaduse, Maakorralduse seaduse ja Maakapitali seaduse elnõude kohta.

Koja soovil on võetud k. a. teostamisele tuleva büdžetilise uurimuse kavva ka maatööliskonna sisetulekute ja väljaminekute kohta andmete kogumine, millise töö teostab Riigi Statistika Keskbüroo Kojas kaasabil. Vastavatest nõupidamistest võtab osa ka Koja esindaja.

22. dets. m. a. käis Koja esimees H. Maandi ja sekretär-eriteadlane A. Vaigo põllutööstuse ministri jutul, esitades ministrile Kojas seisukohad eelkirjeldatud kindlustusseaduse kohta. Ühtlasi esitati nende kohta vastav märgukiri sotsiaalministeeriumi töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakonnale.

Maatöölise ja Väikemaapidajate Koja ja Kalanduskoja esindajaks rahvuskogu 2. kotta valiti valijameeste koosolekul, milline peeti 4. jaan. s. a. siseministeeriumi ruumes, Maatöölise ja Väikemaapidajate Koja abiesimees Juhan Post, kes on tegelik väikemaapidaja ja kalur Sauga vallast, Pärnemaal.

Lõppeks on Koja büroo esitanud vastavatele asutustele mitmeid esitisi maatööliskonna ja väikemaapidajate asjus, viimistlenud üksikasjalise Koja töödõudude lähema aja töökaava, kus ette nähtud rida koosolekuid, kursusi, loenguid, raadiokõnesid, nõuandevõrgu organiseerimine üle riigi, kodukorra väljatöötamine jne. ja asunud koostama kokku-

võtet Koja esimestel valimistel valijate nimekirja võetute, hääletamiselkäinute ja valitud valijameeste kohta, selleks kogudes üle riigi andmeid omavalitsustelt valimisringkondade kaupa.

A. Vaigo.

Tallinna töölisanemate koosolek.

Vana-aasta eelviimasel päeval peeti Tallinnas E. Töölisühingute Keskliidu korraldusel Tallinna töölisanemate ja ametiühingute esindajate koosolek, millest võttis osa üle 60 esindaja.

Koosoleku olul informeeris E. Töölisühingute Keskliidu ajutise juhatuses esimees J. Voiman lühidalt Keskliidu tegevusest. Tallinna Rahvaülikooli abiesimees Neeme Ruus andis ülevaate küsimusest, milliseid võimalusi pakub Tallinna Rahvaülikool töölisele enesearendamiseks. Tähtsama osa koosolekust moodustasid töölisanemate ja töölisanemate esindajate poolt esitatud ülevaated töö- ja palgatingimustest Tallinna käitistes.

A.-s. Fr. Krull'i käitises töötab 900 töölise, neist väljaspool käitist, Kiviõlis, 200 töölise. Kiviõli töö lõppemisega on ette näha vallandamisi katelseppade ja lukuseppade tööalal. Keskmine töötasu 40 s. tunnis. Kõrgem tasu 50 s., madalam 25 s. tunnis. Tükitöö hindade alandamine kestab kogu aeg.

Krulli käitises kestab juba mõnda aega põhitöötasu selgitamine. Nüüd viimaks on asi nii kaugel, et Töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakonna direktori ning 1. jsk. tööinspektori otsusel on töölisele palgaraamatusse kantud tunnitasu tunnustatud mingisuguseks ebamääraseks sissekandeks, mis mitte ei ole põhitöötasu, sest kui tööline teenib tükitööga sellest madalama tasu, maksetakse talle ikka see madalam tasu. 1. jsk. tööinspektor tegi vabrikuvallitsusele korralduse välja maksta töölisele vahetasu, mis on tekkinud selle tõttu, et palgalise puhkuse est maksti töölisele kahe aasta jooksul nimetatud ebamäärase sissekande alusel, kuna aga põhitöötasu puudumisele oleks tulnud tasu maksta kolme elneva kuu jooksul tegelikult teenitud palga alusel. Vabrikuvallitsus ei olnud nõus vaheraha välja maksta. Kuna palgalise puhkeaja seadusel puudub selliste juhtude kohta sanktsioon, siis ei jää töölistel muud üle, kui nõuda vaheraha tsiviilkohtu teel. Ühenduses selle küsimuse lahendamisega on viimasel ajal olnud vabrikus rida sekeldusi. Korjati töölistel allkirju, et nad loobuvad selle vaheraha nõudmisest, siis kisti need allkirjad jälle katki, nõuti töölise üldkoosoleku kokkukutsumist jne.

Peale selle on viimasel ajal olnud vabrikus sekeldusi ka ühe meistriga, kelle kohta töölise üldkoosolek võttis vastu otsuse, et kui see meister 2. jaan. veel ilmub tööle, siis pannakse töökojas töö seisma. Viimasel ajal on tulnud selle meistri käest isegi revolver ära võtta.

Sõnavõttudest selgub, et töölisele maksta tulev vaheraha teeb välja umbes 2 miljonit senti, mispärast püütaksegi kõik abinõud tarvitusele võtta selle tasumiseks hoidumiseks.

Riigi Sadamatehastes töötab 460 töölise. Tunnitasu keskmiselt 37 s. Kõrgem tasu meestel 45 s., madalam 22 s. Naistel tunnitasu 19 s. Põhipalka kõrgendati 2—3 senti tunnis.

A. Tõnisson & Ko. käitises on 130 töölise. Kõrgem tunnitasu 55 s., madalam 25 s., keskmine 35 s.

A.-s. C. Siegel'i juures töötab 84 töolist. Kõrgem tunnitasu 57 s., madalam 12 s., keskmine 33 s. Palgakõrgenduse nõudmisele on vastu tulnud. Kevadisel hooajal võetakse oskustöölisi juure.

O. Saare metallitööstuses on töölisi 60. Lähemal ajal on oodata tööliste arvu suurendamist. Keskmine tunnitasu meestel 30 s., naistel 17 s. Oktoobris oli palgakõrgenduse nõudmine, millele ka vastu tuldi.

Vega tehases töötab 39 töolist. Keskmine tunnitasu 35 s. Kõrgem tasu 60 s. ja madalam 10 s. tunnis.

Volta tehastes on töölisi umbes 150. Tööd jätkub märtsi kuuni. On loota uusi tellimisi. Palgaoold endised, võrdlemisi rahuldavad. Pahena võib märkida, et kaitise ruumid talve tulekul on külmad.

Põhja Paberi ja Puupapi vabr. a.-s. töötab 874 töolist. Kõrgem tunnitasu meestel 52 s., keskmine meestel 35 s. tunnis, naistel 22 s. Tööliste üldkogu poolt esitati kaitise juhatusel nõue laiendada perekonnaabiraha kõigile töölisele. Vastust seni ei ole.

A.-s. E. I. Johanson'i vaberiivabrikus on 224 töolist. Keskmine tunnitasu meestel 33,75, naistel 27,55 s. Meestöölise kõrgem tunnitasu 48 s., madalam 26 s. Palka kõrgendati osaliselt 4% võrra.

Johanson'i paberivabrikus vallandati neil päevil üks kaitisvanem, kes nüüd annab asja kohtusse.

Riigi metsatööstuse Tallinna lauatehases töötab 72 töolist. Jaanuari kuul läheb tehas kahe vahetusega käima ja võetakse umbes 40 töolist juure. Keskmine tunnitasu 35 s., madalam tasu 25 s. tunnis. Riigi lauatehases on lahendamisel praegu laste abiraha küsimus, milleks kuuldavasti eelarvesse olla juba summad sisse võetud.

A.-s. Rauaniidis töötab 342 töolist. Keskmine tunnitasu meestel 40 s. ja naistel 30 s. Madalam tunnitasu meestel 25 s. ja naistel 20 s.

Tekstilana kaitises on töölisi 54. Kõrgem tunnitasu mees- ja naistöölisel 30 s., keskmine 25 s. Töölised on esitanud palgakõrgenduse nõudmise.

Schokol. vabrik „Kaves“ on töölisi 369. Keskmine tunnitasu 31,8 s., naistel 16,6 s. Vallandamisi lähemal ajal oodata ei ole. „Kaves“ on sama asi nagu Krulli tehases: tükitööga teenitakse sageli vähem kui on sisse kantud palgaraamatusse tunnitase lahtrisse, seega see sissekanne ei ole põhitöötasu.

A.-s. Ginovker & Ko. on töölisi 234. Keskmine tunnitasu meestel 25 s., naistel 16 s., madalam tunnitasu meestel 18 s., naistel 12,5 s.

A.-s. Brandmanni juures on töölisi 124. Keskmine tunnitasu meestel 46 ja naistel 20 s. Palgakõrgendamise nõudmisele on juhatus vastu tulnud ja karamelli pakkimise osakonnas 1. dets. palka tõstnud 20%.

A.-s. Rotermani juures töötab 170 töolist. Keskmine tunnitasu meestel 27,55, naistel 18 s. Kõrgem tunnitasu meestel 50 s., naistel 22,5 senti.

K.-m. Puhk ja Pojad ettevõttes töötab 85 töolist. Keskmine tunnitasu meestel 38 s., naistel 21 s. Madalam tunnitasu meestel 30 s., naistel 18 s.

A.-s. A. Le Coq'i Tallinna osakonnas on töölisi 33. Vallandatakse 3 töolist hooaja töö vähenemise tõttu. Kõrgem tunnitasu meestel 34,4 s., naistel 25 s. Palgakõrgenduse nõudmisi novembri

ja detsembri kuul on olnud kahel korral, missugused ka rahuldati.

Joh. Lorupi klaasivabrikus on töölisi 268. Jaanuari kuul on oodata oskustöölise (klaasipuhujate) juurevõtmist. Keskmine tunnitasu meestel 35 s., naistel 17,5 s. Kõrgem tunnitasu meestel 68,5 s., naistel 22 s.

Tallinna linnavalitsuse teede, kanalitsiooni ja hädaabitöödel on töölisi 288. Vallandamisele tuleb umbes 30 töolist tööpuuduse tõttu. Kevadel on oodata umbes 120 töölise juurevõtmist. Keskmine tunnitasu meestel 31 s., naistel 18 s.

Tallinna linna elektriijaamas on 285 töolist. Keskmine tunnitasu meestel 40,9, naistel 28,1 s. Kõrgem tunnitasu meestel 60 s. ja naistel 26 s. Linna elektriijaama tükitöölisel võeti ära vanadustasu. Teistele töölisele makstakse edasi vanadustasu.

Trammitöölise seas on tekitanud arusaamatusi asjaolu, et mõned töölised on „alalised“, mõned mitte — peremehe äranägemisel. Säljuures need „mittealalised“ töölised võivad teenida järjest aastaid.

Tallinna linna gaasi ja veevärgi kaitises on töölisi 139. Hooaja tööde lõpetamise tõttu vallandati 19 töolist. Keskmine tunnitasu 30 s.

Kõigi linnaettevõtete töölise palve, saada jõuluks ühekordset toetust poole kuu palga suuruses, iäeti rahuldumata vastavate summade puudumisel.

Tallinna telefonivõrgus on töölisi 46. Jaanuari kuu lõpul vallandatakse umbes 10 töolist tööpuuduse tõttu. Madalam päevapalk 2 kr., kõrgem 3 kr., naistel 2,40 kr. Nõuti, et palka saaks kõrgendatud 20%, kuid lükati tagasi.

Veeteede Valitsuse tuletornide töökojas on töölisi 33. Keskmine tunnitasu 32 s., madalam tunnitasu 17 s. Palka kõrgendati novembris kõigile töölisele 2 s. võrra tunnis.

Raudtee ehitusameti töölise tähtsam võit on, et 1. dets. alates maksetakse perekonnaabiraha.

Toidu- ja Maitseainetetöölise Ametiühingu algatusel hiljuti esitatud palgatõstmise nõue on üldiselt läbi läinud. Leiva tööstustest on peaaegu kõik tõstnud töölise tasu umb. 25%, pagaritööstustest on nõudele vastu tulnud aga ainult umbes veerand ettevõtete arvust.

Ed. Loot räägib, et arvatavasti hiljuti asutatud maiusainetetöösturite ühingu mõjul mõned schokolaaditehased, kus senini olid paremad palgad, on nüüd hakanud oma töölise palka alandama üldisele tasemele.

Läbirääkimiste all avaldati soovi, et töötulide lahendamise seadus saaks muudetud lihtsamaks. Eriti raske on praegune kord väikeettevõtete töölise suhtes.

Samuti avaldatakse soovi, et tööstuse seaduses nähtakse ette temperatuuri alammäär ja ülemmäär (nahavabrikutes). Praegu on seaduses öeldud, et temperatuur peab olema küllaldane. See „küllaldane“ on aga sageli näit. 4°, nagu see on olnud Volta tehastes.

Lõpul avaldatakse veel soovi, et ringhääling võtaks oma kavva ka tööliskonda huvitavaid küsimusi.

*

Mõned töölisvanemad, kel ei olnud võimalik koosolekule ilmuda, saatsid ülevaate töö- ja palgaluudest kirjalikult:

Raudteevalitsuse ehitusameti 6. liini jaoskonnas on mehi: kuuteenijaid 111, päevatöölisi 117 ja naisi 14, seega kokku 242. Kuuteenijate meeste keskmine tunnitasu 21,4 snt. + riidevarustus, teenistusvanusetasu, lasteabiraha ja suuremal osal prii korter; päevatööl olevate meeste keskmine tunniteenistus on 21,9 senti; naistööliliste keskmine tunniteenistus on 19 senti. Põhipalgad vajavad kõrgendamist.

Balti Puuvillavabrikus on töölisi umbes 1250. Lähemal ajal vallandatakse ketruse osakonnas tööpuuduse tõttu 10 töölisi. Keskmine tunnitasu on meestel 24 ja naistel 18 senti. Palgakõrgendust on nõutud järjekindlalt, kuid see ei ole annud tagajärgi, välja arvatud mõned tööd, millistel ei ole senini olnud kindlat hinnakirja. Üldiselt võib öelda, et praegused palgad ei rahulda töölisi olevate töötingimuste ja turuhindade juures.

A.-s. O. Kilgase käitisel töötab kokku 622 inimest. Ehitustööliliste alal on ette näha vallandamisi. Tööliliste keskmine tunniteenistus on meestel 40 senti ja naistel 20 senti. Osa palgatõstmise nõudmisi on rahuldatud.

A.-s. R. Toferi riidetööstuses on töölisi kokku 80. Töölilise keskmine tunnitasu on meestel 34 ja naistel 21 senti, kõige madalam tunnitasu mees-
töölilistel 18 ja naistöölilistel 15 senti.

Flamingo jalanõudetööstuses on 46 töölisi. Töölise keskmine tunnitasu meestel 41,5 ja naistel 27 senti. On olnud palgakõrgenduse nõudmisi, kuid neile pole vastu tulnud.

Poleštšuk ja Rõivase kudumistööstuse töölisvanem vallandati enne jõulu mõningate arusaamatuste pärast, mille tõttu selle käitise kohta puudub ülevaade. Vallandatud töölisvanem andis asja kohtu lahendada.

Tallinna ühistegeliste ladutööliliste artell on lepingu lõpetamise puhul vallandatud terves koosseisus 31. dets. 1936. a. Kavatsuste kohaselt artell moodustatakse uuesti veidi muudetud kujul ja uue nimega.

Pottseppade päevamuredest.

Tallinna pottseppade tähtsamateks päevaküsimusteks on praegu: 1. töötasu, 2. kutseoskuse ja kutseõiguse korraldus ja 3. õpilaste küsimus.

Esimene küsimus on viimasel ajal tublisti sõltuv kahest järgmisest, millised erilise teravuse ja tähtsuse on omandanud, kuna nad kipuvad arene-
ma täiesti vastuvõetamatus suunas.

Pottseppade organisatsioon — Ahjutööliliste Ühing — on alates 1935. a. tõe jõuga propageerinud kutsehariduse ja kutsetunnistuste tähtsust. Seda silmnähtavalt tagajärjekalt. On ju igale selge nende tarvilikkus oma ülesande kõrgusel seisva pottseppade kaadri kujundamisel asjatundmatute töötajate väljaõpetamise teel. Oleme jõudnud niikaugele, et Tallinna pottseppadest umbes 70% omavad kutsetunnistused. Neist jatkaks täielikult korraldada nimetatud töö tegemiseks Tallinnas. Vaatleme aga tegelikku olukorda. Suure osa tööst teevad isikud, kel korraldustöö-
oskusest ja õppimisest aimugi ei ole. Selliste

töötajate juurekasv praeguses olukorras on soodustatud. Vaevalt omandanud algteadmised tööst, lahkuvad tihti õpipoiss meistri juurest, hakates tööd ise ette võtma, sagedasti tehes suuremaidki töid, kasutades omasuguseid töölistena ja „õpilastena“. Teiselt poolt ei ole praegu aga ka õpilastel, kes tahaksidki korralikult välja õppida, võimalik seda teha. Paljud meistrid ja teised õpilaste pidajad ei suuda, või ei taha viimastele pakkuda töö- ja elamisvõimalust aasta läbi. Seda tihti just nimetatud õppimata meistrite võistluse tõttu tööturul. Peetakse õpilast, samuti kui töölisi vaid kibedamal tööajal, andes juba sügisel varakult hundi-
passi. Õpilasel jääb üle midugi ainus tee — hakata ise tööd otsima. Niisugune olukord on arenenud eriti praegu „müügimajade“ ehitamise ajajärgul, kus majade ehitajad, spekulandid, ei muretse palju töö kvaliteedi pärast, kui aga saavad töö odavasti lasta teha isikutel, kes oma töö väärtust tundes tihti teevad seda alla igasugust inimväärsust tasumäära.

Ja tagajärjed? Üks neist oleks nähe, et Tallinnas tuleõnnetusi, mille tekkimise põhjuseks on vigased, halvasti, asjatundmatult ja määrustevastaselt ehitatud kütteseaded, tuleb ette lubamatult palju. Seda on tõendanud nii tuletõrje kui ka kindlustusseltside juhtivaid isikuid, kellel peaks olema selge ülevaade olukorrast sel alal.

Olukorra parandamiseks oleks hädatarvilikud vastavad määrused, millised kehtivad ammugi meil mõne teise tööala kohta (korstnapühkijad) ja mis teostaksid senisest paremat järeilvalvet kütteseadete ehitamisel ja parandamisel. Niisugused määrused on teatavasti maksivad ka paljudes teistes riikides, kus mõistetakse täiel määral tuleõnnetuste suurt hädaohtu ja kahju.

Selle sihi taotlemisel ahjutööliliste ühingu poolt esitati möödunud aastal Tallinna linnavalitsusele märgukiri, millega paluti kaalumisele võtta sundmääruse väljatöötamine. Sealjuures ahjutööliliste ühingu poolt seati üles järgmised põhimõtted, milliseid loodeti sundmääruses väljendust leidvat: 1. ahjude ja muude kütteseadete ehituse ja paranduse ettevõtetel ja ettevõtjatel kuulug registreerimisele; 2. nimetatud tööde juures võidagu kasutada ainult kutsetunnistustega meistrid ja töölisi või seadusepäraste õppelepingutega õpilasi.

Selle märgukirja peale linnavalitsus ühingle ei vastanud, kuid ajakirjanduses ilmus teade, et praeguseid abinõusid ja määrusi peetavat küllaldasteks. Sealjuures nimetati muuseum, et järeilvalvet ahjude üle pidavat korstnapühkijad ja ehitusmeistrid. Need väited põrmugi ei pea paika. Järeilvalvet võime pidada küllaldaseks ainult siis, kui ta kaotab või minimaalseni vähendab vastavaid väärnähteid (tuleõnnetusi). Tallinnas aga oli näiteks selle teate ilmumise nädalal kaks tuleõnnetust kõnealolevatel põhjustel. Seda nähet normaalseks ja välditamatuks pidada, nagu seda arvab linnavalitsus, meie ei saa. Mis aga puutub korstnapühkijate järeilvalvesse, siis võiks samas suunas edasi mõeldes tunnistada tarbetuks ka chi-

Amefiühinglased ja töölisvanemad, saafke «TÖÖLISTE HAA-LELE» kirjeldusi oma töökohtadest, palga ja töötingimustest, amefiühingute ja töölisnõukogude tegevusest, tööliiskoosolekutest ja seal vastuvõetud otsustest ning üldse kõigest, mis puutub tööliliste ellu!

tustehnilise järevalve ja ehitusmeistrid, pannes nende ülesanded — majahoidjate peale.

Peale sellist „vastutulekut“ linnavalitsuselt ahjutöölise ühingu pöördus samamõttelise märgukirjaga haridusministeeriumi poole, rõhutades sealjuures eriti õpilaste küsimust. Sealtpoolt oldi heatahtlikum ja vastutulelikum. Senini ongi juba neid puudusi hakatud seadusandlikul teel kõrvaldama. Kuid pole teada, et need küsimused sellega täiel määral lahendatakse. Haarab ju seadus tervet riiki, kusjuures igas kogukonnas aga valitsevad isesugused kohalikud olud. Nendega arvestamiseks oleksid seaduse täiendamiseks siiski tarvilikud veel omavalitsuslikud määrused.

Praegu on meil, pottseppadel, oma huvide kaitsmine omal jõul, eriti ametiühingute kaudu, mõningal määral piiratud. Ootame seepärast, et olukorra tasakaalustamiseks vastavad asutused meid aitavad, seal, kus oleme ise võimetud.

Meie ei saa ju ometi pidada käesolevas kirjutuses avaldatud nõudeid ka „tööliste liialdatud nõudmisteks kaitsetute tööandjate vastu,“ nagu väljendas hiljuti üks suurttöandja. Meie peame neid nõudeid ainult karjuvaks vajaduseks, et ära hoida töökaliteedi hädaohtlikku langust ning korralikust tööoskusest ja õppimisest lugupidamise täielikku laostumist meie küllaltki vastutusrikkal kutsealal.

R. H. Palm,
Ahjutöölise Ühingu sekretär.

Trükitöölise ühingu tegevusest.

Tallinna trükitöölise ühingu liikmete arv on viimasel ajal jõudsasti kasvanud ja ulatub juba üle 500. Sellega on varsti saavutatud ennestreigi-aegne 1928. a. liikmete arv, mis oli 600 ümber.

Ühingu sisemine tegevus sünnib toimkondade kaudu ja nende tegevus on olnud elav. Töötavad: kultuurtoimkond, malering, bridžiring, naisring, laulukoor, orkester, raamatukogu jne. Ühingu omab korralikud ruumid, mis liikmetele alaliselt kasutada ja kasutamist leiavad.

Detsembri kuul korraldati kultuurtoimkonna poolt trükitöölise hõimuõhtu Ühisklubis, millest osavõtjaid oli ligi 400. Kanti ette õhtukohaseid kõnesid, mida elustasid muusikalised ettekanded solistidelt, ühingu laulukoorilt ja orkestrilt.

Suurem ühingu trükitöölisel Tallinna kõrval on Tartus. Tartu trükikodades on muide igal pool valitud töölisanemad. Ka Tartu ühingu on töö üksikult ringide vahel jaotatud. Ühingu on oma raamatukogu. Ruumid on Tartu Töölisühingute Keskliidu ümber koondunud organisatsioonide ühises kodus.

Viljandi trükitöölise ühingu liikmete arv on küll võrdlemisi väike, kuid vaatamata sellele töötab intensiivselt. Ka majanduslikult on ühingu tugeval alusel. Ühingu juures töötavad kultuurtoimkond ja spordiring.

Trükitöölise Ühingu üle maa on koondunud E. Trükitöölise Liitu. Liit oma järjekindla tegevusega jõudis nükaagele, et hiljuti valmis Aegviidus trükitöölise puhkekodu, millest pikemalt oli juttu ühes eelmises „Töölise Hääles“. Ühingu juures tegutsevad mitmesugused kassad, kust ühingu liikmed saavad abi tööta-oleku, streigi, vanaduse ja muu puhul. Et need kassad korrapäraselt tegutseda võiksid, on liikmemaksud märksa kõrgemad kui teistes ametiühin-

guis. Kuid kõrgete liikmemaksude tõttu on ühingu liikmed tihedalt ühingu seotud ega lange nii hõlpsasti liikmete hulgast välja.

Praeguse tegevuse jätkamisel võime Trükitöölise Liitu varsti lugeda 100% organiseeritud ühinguks.

J. J.

Pagari-, kondiitri- ja leivatöölise palgavõitluse tulemusi.

Eelmises „Töölise Hääles“ kirjeldatud pagari-, kondiitri- ja leivatöölise palgaolude parandamise aktsioon on lõppenud. Kuna kõik töösturid oma seisukohti palgaolude parandamise küsimuses E. Toidu- ja maitseainetetöölise ametiühingule kirjalikult ei teatanud, pidas juhatus tarvilikuks kokku kutsuda järjekordse ülelinnalise pagari-, kondiitri ja leivatöölise koosoleku, et saada täpset ülevaadet algatatud palgavõitlusest. Koosolek peeti 12. detsembril 1936. a. Töölisvõimla kolmandal korral. Osavõtt koosolekust oli rohke.

Ühingu juhatus andis koosolekul lühida ülevaate palganõudmise tulemustest. Kohapealsetest aruannetest selgus, et leivatöösturid, väljaarvatud üksikud, on oma tööliste töötasu tõstnud. Osa ettevõtjaid on töötasu kõrgendanud nõuetava määran, teised vähem. Paistab silma asjaolu, et neis käitistes, kus tööliised organiseeritud, on töötasu tõus suurem kui käitistes, kus tööliised vähe organiseeritud. Imelikul kombel ei ole need leivatöösturid just oma tööliste palka kõrgendanud, kelle tööliised ei kuulunud siiaajani kutseühingusse. Kohe peale koosolekut veendusid need tööliised ühingu tähtsuses ja avaldasid soovi liikmeks astuda. Loodetavasti läheb ametiühingul korda ka nende tööliste töötasu tõsta. Kaaluti ja arutati küsimust, kuidas ametliku töötüli algatada neis kolmes leivatööstuses, kus tööliste nõudmistele vastu ei ole tulnud. Asja arutamisel selgus, et töötülide algatamine on keeruliseks tehtud ja võeti vastu otsus töötüli algatamise korra lihtsustamise kohta. Üldiselt peab nimetama, et leivatöölised on algatatud palgatõstmise nõudmise tulemustega esialgu rahul.

Pagaritööstustes töötavad tööliised ei ole oma palka kuigi suurel määral suutnud parandada. Üksikud ettevõtjad on siiski oma tööliste töötasu nõuetava määran tõstnud, mis lükkab ümber Tallinna Pagari- ja Kondiitritöösturite meisrite ühingu väite, nagu ei saaks tööliste töötasu enne tõsta, kui kaob kurikuulus pagaritööstuse öötöö keelu seadus. Aruannete põhjal ei ole suurem osa pagaritööstureid siiski tööliste palgaolusid nime-tamisvärselt parandanud. Selgituseks olgu öeldud, et pagaritöölised on tunduvalt nõrgemalt organiseeritud kui leivatöölised. Jääb loota, et pagaritöölised võtaksid edaspidi organiseerimise küsimust tõsisemalt ja astuksid oma kutseühingu liikmeks.

Kondiitritöö alal töötavate tööliste töötasu on üksikutes ettevõtetes veidi tõstetud, kuid kuskil mitte nõutava määran. Isegi G. Stude šokolaadi- ja martsipanitööstus ei ole oma tööliste töötasu viinud endisele tasemele, mis tööliised teenisid enne maiusainetemaksu sissesadmist. Kuna ka kondiitritöö alal töötavad tööliised on võrdlemisi vähe organiseeritud, peaks neil nüüd selge olema, et ainult siis suudetakse oma palgaolusid parandada, kui ollakse kõik organiseeritud oma ametiühingusse.

Kokkuvõttes võib tähendada, et leivatöölised on saavutanud rahuldava tulemuse palgaolude parandamisel. Ei tohi aga kunagi unustada töisiasja, et kätte võidetud palgatõnu püsib ainult siis, kui ollakse organiseeritud.

Pagari- ja kondiitritöölised peavad koonduma E. Toidu- ja maitseainetetöölise ametiühingu vastavatesse osakondadesse, et algatatu palgavõitlust jätkata ja oma töötasu tõsta vähemalt sama palju kui tegid seda leivatöölised.

Järeldus eltoodust: Palgavõitlust saab ainult siis edukalt läbi viia, kui ollakse hästi organiseeritud.

Koosolekul arutati muuseas ka uut pagaritööstuse öötöö keeluseadust ja seaduse põhjal antud sotsiaalministri määrust. Avaldati arvamist, et uus öötöö keeluseadus kindlustab tööliste öörahu ja kutsu seaduse rikkujad korrale. Iseäranis headmeelt tunnevad töölised, kes olid sunnitud puhkepäevadel töötama. Tänuks uue öötöö keeluseaduse maksmapanemise eest otsustati ühel häälel saata Riigivanemale ja Sotsiaalministrile telegrammid.

Suurt pahameelt tekitas asjaolu, et Tallinna Töökuse ametis pagari-, kondiitri- ja leivatööde alal on eksamikomisjoni liikmed ainult töösturid, kes annavad liiga kergelt töösturitele meistritunnistusi välja. Kirjeldati juhtu, kuidas tööstur, kes tööd üldse ei tunne, lasi eksamitöö valmistada oma töölisel ja sai meistridiplomi, kuna sama tööline ootavat juba pool aastat õppinud tööliste kutsetunnistust, siiaajani aga tagajärgelt. Koosoleku poolt võeti vastu otsus, et töölisel, kes tööd põhjalikult tunneb, tuleb õppinud tööliste kutsetunnistus lihtsustatud korras välja anda. Töökuse ja kutsetunnistustega seoses olevate küsimuste lahendamise pandi E. Toidu- ja maitseainetetöölise ametiühingu juhatajale, kes koos Töölistekoja ja E. Tööliühingute Keskliiduga need küsimused lahendab.

Ed. Loot.

Tartu toidu- ja maitseainetetöölise koosolek.

Tartu Toidu- ja Maitseainetetöölise Ametiühing pidas oma aasta-peakoosoleku 6. jaanuaril töölismajas. Kokku oli tulnud valdav enamuse liikmeskonnast. Uude juhatusse valiti: J. Zetterman, A. Meier, O. Karro, V. Grünblatt ja O. Rajamäe; revisjoni-komisjoni: V. Alla, F. Silber ja E. Vilbo. 1937. aasta liikmemaksuks määrati 2 krooni. Koosolekul soovitati liikmetel tellida „Töölise Hääl“ ja „Töölistekoja Teatajat“. Koosolekule ilmusid ka töösturite esindajad, kes soovisid 1. jaan. 1937. a. maksma pandud uue pagari- ja kondiitritööstuse keeluseaduse asjus ametiühingusega kokkuleppel muuta puhkepäevadel tehtava ettevalmistustöö aega ja nimelt paari tunni võrra varemaks senisest määrusest. Koosolek otsustas läbirääkimised selles asjas jätta juhatajale hooleks, kes kuulates ära ülemaalse liidu seisukohti selles asjus esitab järgmisele koosolekule kokkuleppe kava. Koosoleku juhataja J. Zetterman märkis, et see on esimene kord, kus töösturid on astunud ühendusse ametiühinguga ja avaldas lootust, et edaspidigi on võimalik vastastikusel arusaamisel lahendada

küsimusi rahulise teel ja parandada tööliste senist olukorda.

A. P.

Viljandi ehitustöölise teoreetilise teadmise omandamine.

Pühapäeval, 20. detsembril, pidas Viljandi töölisühingu ehitustöölise sektiiooni koosoleku, kus tuli kaalumisele kutseoskuse tõstmise küsimus. Pärast mõnesuguseid sõnavõtte otsustati hakata korraldama kursusi, kuu- ja lühemaajalisi, ning loenguid, kus täiendatakse ehitustöölise teadmise peamiselt teoreetilisel alal, kuna ehitustehnika arenguga leiti vajaline olevat kaasa sammuda. Lektoriks juhatakse linnainsener ja tööstusõpilaste kooli juhataja J. A. K. K. Tööliisi puudutavate seadustega tutvumiseks leiti vajaline olevat pidada loenguid tööinspektori poolt ettekantuna. Organiseerimise küsimuses jäidi seisukohale, et sektiiooni ümber tuleks koondada kõiki ehitustöölise linnas. Otsustati juhataja volitada usaldusmeeste määramisele igasse linnajaosse. Läbirääkimistel peeti soovita- vaks, et ühine muretseks ruumid ka Kantrekiilla ja avaks seal lugemislaua ja kooskaimise koha. Ühtlasi pandi juhatajale südamele ehitustöö hooaja aluks välja töötada tööhinnad vastavalt elukalliduse nõuetele ja normeeritud hinnad varakult esitada sektiiooni koosolekule vastuvõtmiseks.

Ehitustöölisele maal.

Ehitustöölise üle maa!

Meie oleme alles organiseerimata töötajad ja vähe on meie seas, kes on arusaamisele jõudnud ja end Eesti Vabariigi Valitsuse poolt väljatöötatud seaduste kohaselt tööoskusameti poolt tunnustustega varustanud. Seda peaksime meie kõik ehitusalal töötajad töölised tegema.

Ilma ühinemata oleme jõuetud midagi tegema ja läbi viima. Sellepärast kõik ehitustöölised, olgu linnades, alevites või maal, ühinege igal pool! Iseäranis maal ehitustöölised on kõige vähem arusaamisel oma elujärje parandamisest. Nad ei suuda end kokku võtta ega ühineda. Ühinemises on jõud ja võim, mille läbi võib kätte saada õige töötasu, olgu ta missugusel tööalal tahes. Võtame näiteks: talumehel on töö välja anda ja seda tööd läheb kauplemise ettevõtja ja nõuab õige töötasu; lähed teine ja lubab 50 kr. odavam teha kui esimene, siis läheb kolmas ettevõtja ja pealegi tööoskusameti poolt varustatud töötunnistusega ja see lubab veel 50 kr. odavamalt teha kui teine.

Nüüd on töö nii odavalt võetud, et ei saa õiget päevapalka. Küsimus, kes on nüüd süüdlane? Vastus on selge. Töövõtja ise on süüdlane. Aga ühineme kõik, räägime üheskoos läbi, nõuame ühtlast tasu igal pool, ärgu mingi keegi iseteadvalt ja oma üle uhke olles, et mina olen ettevõtja ja töötundja ja mina tean ja tunnen kõik.

Asume kõik ehitustöölised üle maa ühinguks kindla tahtega, sest ehitustöö ei ole labidatöö; kes vähegi ehitustööalal on tööta-

nud, see teab ja tunneb, et selles töös seisab suur kunst.

Ehitustöölised kõikjal, ärge jääge eemale ühingutest ega pealtvaatajateks ja umbusklikkudeks nende ridade lugemise juures. Ükski teine ei paranda meie elujärge ega töötaset kui meie ise seda ei tee.

Paljud katsuvad meie ühinemist takistada omakasu pärast, aga mitte tööliste kasude pärast.

Vaatame ühiskauplusi, piimatalitusi, kuidas põllupidajad ühiselt töötavad.

Peab küsima, miks ei suuda meie töölised ühineda. Mida üks ei jõua, seda üheksa jõuavad. Takistuseks on arusaamise puudumine meie tööliste hulgas. Kuid sellest võib lahti saada, kui meie kõik ühineme. Sellepärast kõik julgesti tööle, parandame oma elujärge inimväärilise elujärje tasemele. See on minu hüüdsõna kõigile töölistele.

Meie vabariigi valitsus ei ole kunagi tööliste vastu olnud. Valitsus on igal pool vastu tulnud kõigile, kui sellest aru saada tahetakse. Ega valitsus ei suuda igale kodanikule selgeks teha ega pähe tuupida, kui kodanik seda ise ei püüa ega taha aru saada.

Jõgeval.

H. Kutsar.

Eesti Metsapraakerite Ühingu tegevusest.

Eesti Metsapraakerite Ühingusse on koonõnud kuni 170 liiget, kes peaaegu kõik on pikemat aega töötanud sellel kutselal. Umbes sama palju praakereid on veel organiseerimata ja nende kaasatõmbamiseks ühingusse ei puudu väljavaated. Arvesse võttes, et praakereid on üle maa laiail ja nad võrdlemisi harva kokku puutuvad, on ühing juba praegugi suure töö organiseerimise alal ära teinud.

Tähtsamaks küsimuseks ühinguks on liikmete kutseoskuse tunnistuste nõutamine, mis kindlustaksid neile edaspidi oma tööalal töötamise ja aitaksid töö kvaliteeti tarvilisel tasemel hoida. Selles asjas on põllutöö- ja haridusministeeriumidega pikaajalist kirjavahetust peetud, kuid kutseoskuse tunnistuste saamise kord on veel praegugi selgusetu.

E. Metsapraakerite ühing omalt poolt tahaks näha, et see küsimus kiires korras saaks selgitatud, kas siis praakeritele, kes teatud aeg juba praakeritena töötanud, kutsetunnistus otskohe välja antaks või selle saamiseks vastavad katsed korraldataks. Metsakooli juures teatud pikemaajalise kursuse korraldamist ei pea ühing vastuvõetavaks. Kursus oleks vajalik neile, kes mõtlevad tulevikus praakeriteks hakata, et sellega kindlustada praegu olemasolevatele praakeritele järelpõlve.

Kutsetunnistuste korraldamisega kerkib ühtlasi nõue, et riigi- kui ka erametsatööstustes võivad teenistust leida ainult kutseõiguslikud metsapraakerid.

J. J.

Narva tekstiiltööliste päevamured.

Narva tööliskond, mis moodustub peaaegjalikult tekstiiltööstusest, on pidevalt valvel olnud oma huvide kaitsmisel. Narva kolmes suuremas ja ühes väheemas tekstiilvabrikus töötab kokku ligi 5000 töolist. Kõigis neis vabrikuis on valitud tööliskoogud. Tööliskoogudes-

se on pääsenud energilised, teadlikud töölised ja selle arvele tuleb panna, et Eesti tekstiiltöölise ühingu Narva osakonna liikmete arv, vaatamata osakonna lühiajalisele tegutsemisele, on tõusnud ligi 1500. Ühingu juhatus, kelle koosseisu kuuluvad peaaegjalikult töölised vanemad, ei taha peatuma jääda selle arvu juure, vaid loodab organiseerida enamiku tööliskonnast. E. T. Ühingu Narva osakonnal on oma ruumikas korter, mis iga päev liikmete kasutada, oma lugemislauad, ajaviitemängud ja korraldatakse peoõhtuid ning üldhariduslikke loenguid.

Narva üksikuis tekstiilvabrikuis käib alaline palgavõitlus ja selle tulemusena on korda läinud üksikutel tööaladel palka juure saada. Paremad palgad käitistest on kalevivabrikus.

Palgavõitluse kõrval on korteriolude parandamise küsimus. Suuremal osal töolistest tuleb elada vabriku korterites, mis on kasarmulaadilised. Kõige enam nurinat tekitavad ühisköögid, mille kasutamine on tülikas ja toob esile arusaamatusi ning lahkelsid nende kasutajate hulgas. Kreenholmi töolistel on oma soovid ka pesuköögi ja sauna suhtes, nimelt nõutakse, et need oleksid tasuta töolistele kasutada. Ka natuuras saadud palgaosa rahalisele tasule ümberarvestamisel on arusaamatu, kuna ümberarvestamise teostamisel tööliskonna soovidega ei ole arvestatud.

Tihti on peetud käitiste töölise koostelkuid, kus seisukohti on võetud tööliskonda puutuvate seaduste kohta. Tähtsamatest seadustest, mis eriti viimasel ajal on kõne all olnud, on vanaduse ja invaliiduse vastu kindlustamise seadus ja perekonnaabiraha saamise korraldamine.

Narva tekstiiltööstused on seni vabatahtlikult maksnud töolistele perekonnaabiraha. Abiraha on saanud ka töölise naine, kui ta töö ei käi. Kuna vabrikute valitsused püüavad kokku hoida, siis on arusaadav, et tööle võtmisel eelistatakse vähemaarulisi perekondi. Sellest tekib olukord, et rohkearvulise perekonnaga töölised tööd ei leia ja neist kõigiti püütakse vabaneda. Sellepärast on töölised alaliselt nõudnud, et perekonnaabiraha saamine saaks viidud seaduslikule alusele ja niiviisi korraldatud, et vabrikute juhatused ei oleks huvitatud, et töölised oleksid väikese perekonnaga. Sotsiaalministeeriumi poolt väljatöötatud kava perekonnaabiraha anda nn. komepnsatsioonikassade kaudu on tööliskonnale vastuvõetav ja tagab suurema perekonnaga töölisele töösaamise ühel alusel teistega.

Narva tekstiilkäitised on praegu tööga varustatud ja vallandamisi oodata ei ole. Mõnes käitises suurendatakse tähtjaliste suuremate tellimiste tõttu töölise arvu. J. J. a. J. a.

Kiviõli töölise elust.

Kaotatud streigi järeldused annavad veel praegu töolistele end tunda. Eriti tuntakse kohapeal puudust töölisühingust, mille tegevus peale streiki soiku jäi. Töölisühingu reguleerivat ja nõuandvat kätt oleks igal sammul vaja. Töölise kirju kogu, mis kogu maalt kokku kogunenud ja pealegi veel mitmest rahvusest, ei saa ennast organiseerimatult tarvilisel mää-

ral maksma panna. Seetõttu on ka palga- ja töötingimused mätmekesised. Palk teatud töö pealt ei ole kindel suurus, vaid oleneb sellest, kuidas keegi oskab välja kaubelda ja kas nägu meeldib. Peale streiki võeti ka need tööliselised tagasi, keda varem kui saamatuid lahti lasti. Need näikse isegi eelistatud olevat, sest nad ei tundu käitise juhatajatele nii kardetatavana kui tublid asjatundlikud töömehed, kes on teadlikud oma võimetest ja sellepärast ka paremaid palga- ja töötingimusi nõuavad. Selline talitusviis näitab, kui aluseta on töösturite nõudmised, et tuleks välismaalt õppinud töölisi sisse tuua. Mitte õppinud töölisi pole käitisele tarvis, vaid massi, kes oleks sõnakuulelik ja alandlik. Seda sõnakuulelikkust katsutakse kõigi abinõudega alal hoida ja tarvitavam abinõu selleks on ametiühingu töö paraliseerimine. Kuna kohapealne ühing on hakanud jälle oma tööd elustama, siis püütakse tööliste selgeks teha, et ühing ei anna tööliste midagi, ja vabriku valitsus ise suudab palju paremini tööliste eest hoolitseda. Vabriku valitsus hoolitses ka selle eest, kui valitsuse ametnik käis kohapeal palgaalusid kontrollimas, siis teatati vabrikust tunnitasu, kuid kui töölistelt küsiti, siis osutus tegelik tunnitasu hoopis madalamaks, mille peale vabriku ametnik teatas, et tööline on proovi peal. Nii kogunes neid proovi peal olevaid töölisi hea hulga, et valitsusametnik imestunud pidi küsima, kas kõik tööliselised on proovi peal.

Ka töötingimused pole kiiduväärt. Allmaakaevurid peavad ise propsid (toepuud) maa alla viima ja neil tuleb iga üksiku propi eest vastutada. Kui juhtub mõni eksitus töö juures, siis tööliste seletust ei võeta kuulda, vaid saadetakse päeva pealt minema.

Neist viletsatest palga- ja töötingimustest tuleb ka see, et kaevandusse peatuma jäävad vaid üksikud, kuna suurem hulk vaatab sellele tööle kui ajutisele ja esimesel soodsal juhul lähedav mujale. Kuna põlevkivi rajoonis tööstusi alaliselt suurendatakse, siis praeguste palga- ja töötingimuste tõttu ei ole ime, kui vabriku värvatagune tööotsijaist tühjaks jääb ja töölistest puudus tuleb.

Tööliste lootuseks jääb ikka tugev kaevandustööliste ühing, et see kosudes suudab olukorda koha peal sedavõrd parandada, et töölistel ei tarvitseks rändlennuna uut töökohta otsida, vaid kohapeal oma elu sisse seada.

J. Jalaja.

Kiviöli tööliselised hakkavad uuesti organiseeruma.

Kaevandustööliste ühingu Kiviöli osakonnale otsustas E. Töölisühingute Keskliidu juhatus määrata toetust 100 krooni organiseerimistöö läbiviimiseks Kiviölis. Peale ebaõnnestunud streiki Kiviölis on tööliste organiseerumine seal senini peaaegu seisnud ja kaevandustööliste ühingu osakond suurel määral laostunud. Nüüd Kiviöli osakond tahab uuesti asuda kaevandustööliste organiseerimisele, milleks palutigi E. Töölisühingute Keskliidult toetust.

Tapa tööliste koosolek.

3. jaanuaril k. a. peeti E. Raudteetööliste Ühisuse Tapa Osakonna algatusel „Raudteelaste Kodu“ ruumes Tapa tööliste koosolek.

Koosoleku juhatajaks valiti Veoameti 2. jsk. töölisvanem Valts, protokolljaks Talbak.

Koosolekust võttis osa E. Töölisühingute Keskliidu instruktor J. Jalaja.

Haridustöö tähtsust ametiühinguis selgitas pikemas kõnes töölisvanem Valts. Referaadile järgnenud elavate mõtteavalduste järele võeti vastu ettepanek, mille põhjal Tapa töölisühingutele tehti ülesandeks pöörduda Tapa linnavalitsuse poole palvega, et linnavalitsus, teiste linnade eeskujul, toetaks töölisühinguid aineliselt, et nad saaksid edukalt oma ülesandeid tööliste kultuurilise tasapinna tõstmisel teostada.

Riigiteenijate ja tööliste uue pensioni seaduse juures leiti puudusena asjaolu, et pensionile mineva pensionimäär arvatakse kahe viimase aasta palga suurusel. On üldine nähe raudteedel, et aastates raudteelased paigutatakse vananedes vähemapalgalistele kohtadele ja pensionile minnes saavad vähema pensioni, kui see õiglane oleks. Pensioni tuleks arvestada kogu teenistuses oldud aastate keskmise teenistustasu suurusel.

Samuti vajaks korraldamist pensionäride arstiabi saamine. Pensionäride hulgas tuleb tihti ette haigestumisi ja arstiabi saamine vähema pensioni saajatel oma kulul on peaaegu võimata.

E. T. Keskliidu instruktor J. Jalaja andis ülevaate E. T. Keskliidu tegevusest, organiseerimise tähtsusest ja organiseeritud töölistkonna ühikuuluvuse vajadusest. Peale ettekannet otsustati pidada lähemal ajal Tapa Töölisühingu üldkoosolek, kus tuleks otsustamisele E. T. Keskliidu liikmeks astumine.

Tapa töölistkond omab energilisi juhte, kes kindlasti suudavad tööliste huviseid tarvilisel määral kaitseda.

KUS ON ELEKTER, SEAL KA

„ELEKTRIK“!

„ELEKTRIK“, organiseeritud elektrikute häälekandjal, on ainukeseks elektrotehniliseks ajakirjaks Eestis

„ELEKTRIK“ jälgib tähelepanelikult elektrotehnika arengut maailmas ja toob sellest värskemaid uudiseid.

„ELEKTRIK“ annab praktilisi näpunäiteid elektrotehnilisel alal töötajatele, süvendab nende teoreetilisi teadmisi ja võitleb agaralt elektrikute pere huvide eest Eestis.

„ELEKTRIK“ on kujunenud hädavajalikuks käsiraamatuks kõigile neile, kes on huvitatud elektrimajandusest.

Kes ajaža tahab sammu pidada. loeb „ELEKTRIK“ut“

„ELEKTRIK“ ilmub Elektrikute Ühingu väljaandel 6 korda aastas. Tellimishind on 2 kr. aastas, 1 kr. pooles aastas. Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused Eestis.

Toimetus ja talitus: Tallinn, Lühihejalg 6. Avatud kella 9–11. Tel. 477-17.

Koogu töötav rahvas Eestis lugegu ajaleht

«RAHVA SÕNA»

„RAHVA SÕNA“ oli, on ja jääb alati nende ajaleheks, kes võitlevad lakkamatult demokraatia ja tööliklassi eest.

„RAHVA SÕNA“ on odavam ajaleht Eestis, sellepärast tellige kohe lähemast postiasutusest või „Rahva Sõna“ tellimiste vastuvõtjailt tööliste häälkandja.

„RAHVA SÕNA“ tellimishinnad on: 1 kuu 20 s., 2 kuud 40 s., 3 kuud 60 s., 6 kuud Kr. 1.10 ja 12 kuud Kr. 2.20. Välismaale 60 s. kuus. Tellimisi võtavad vastu postiasutused ja oma tellimiste vastuvõtjad.

ADDRESS: TALLINN, PÄRNU 41, PK. 367. POSTI JOOKSEV ARVE 217.

Eesti töölikonna avalikõigusliku esinduse
Töölikoja häälkandja

„Töölikoja Teataja“

ilmub 1937. a. üks kord kuus, iga kuu alul. „TÖÖLISKOJA TEATAJA“ toob ülevaateid Töölikoja tegevusest, käitiste elust, töölikonna muredest ja soovidest, käsitleb uusi sotsiaalseadusi ja muid tööliste päevaküsimusi.

Tellimishind Kr. 1.50 aastas, 75 senti 1/2 aastas, üksiknumber 15 senti.

Töölisel!

Tehke kaastööd „Töölikoja Teatajale“.

Toeta ge ja levita ge teie oma ajakirja!

Toimetus ja talitus asub Tallinnas, Toompuiestee 17-a krt. 13, telef. 470-36.

SISU: 1. Kümme aastat „Tööliste Häält“. 2. Uus pagaritööstuses õstõõ keelu seadus. 3. Tööinspektsiooni ülesandeid uue seaduse järgi. 4. Tööliste lasteabirahadest. 5. Suurtööstuse tööliste lasteabiraha. 6. Tööpuudusest ja tööliste puudusest. 7. Tallinna majateenijate töö- ja palgaolud. 8. Ringvaade.

Tegev ja vastutav toimetaja: A. Kaelas.

Väljaandja: E. Töölisühingute Keskkliit. Toimetus ja talitus: Tallinn, Pärnu mnt. 41-5, tel. 460-52; avatud igal tööpäeval kella 10-12 ja 18-20.

Ilmub kord kuus vähemalt 16-leheküljelise numbrina.

Ilmunud 13. jaanuaril 1937. a.

TELLIMISHIND: aastas 1 kroon, 6 kuud 60 senti; üksiknumber 10 senti. KUULUTUSTE HIND: 1 lk. — 30 krooni, 1/2 lk. — 15 kr., 1/4 lk. — 8 kr., 1/8 lk. — 5 kr. Kuulutused tekstis ja esiküljel 50% kallimad.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse trükikoda. Pikk t 2. 1937.